

155.2
ศ ๓43 ค
ว.๓

ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและสัมพันธภาพในครอบครัว
กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

ปริญญานิพนธ์
ของ
เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี

15 ส.ค. 2540

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ

พฤษภาคม 2540

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

68484

ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและสัมพันธภาพในครอบครัว
กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

บทคัดย่อ
ของ
เสาวภา เปี่ยมพันธุ์ทิพย์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาการจิตวิทยาพัฒนาการ
พฤษภาคม 2540
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและสัมพันธภาพในครอบครัวกับ
เอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น มีจุดมุ่งหมายคือ (1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรม
เลี้ยงดูแต่ละแบบใน 4 แบบ คือ แบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผล-อารมณ์ แบบควบคุม
มาก-น้อย และแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น (2) เพื่อ
เปรียบเทียบเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวที่แตกต่างกัน (3) เพื่อ
ศึกษาปฏิสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบทั้ง 4 แบบกับสัมพันธภาพในครอบครัวที่มีต่อ
เอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น (4) เพื่อหาตัวทำนายเอกลักษณ์แห่งตนจากการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4
แบบ และสัมพันธภาพในครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 200 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่ม
แบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชุด ประกอบด้วยแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู 4 แบบ
แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว แบบสอบถามเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์, t-test, F-test และการวิเคราะห์
การถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษาที่สำคัญมีดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น มี
ความสัมพันธ์กันเชิงบวก
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น มีความ
สัมพันธ์กันเชิงบวก
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น ไม่มีความ
สัมพันธ์กัน
4. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น มี
ความสัมพันธ์กันเชิงลบ
5. เด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี จะมีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กที่มี
สัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี
6. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย และสัมพันธภาพในครอบครัว ไม่มี
ปฏิสัมพันธ์กันต่อเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น
7. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ และสัมพันธภาพในครอบครัว ไม่มี
ปฏิสัมพันธ์กันต่อเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น
8. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย และสัมพันธภาพในครอบครัว ไม่มี
ปฏิสัมพันธ์กันต่อเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

9. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย และสัมพันธภาพในครอบครัว ไม่มี
ปฏิสัมพันธ์กันต่อเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

10. สัมพันธภาพในครอบครัวสามารถทำนายเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นได้ 31.70
เปอร์เซ็นต์ และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ ทำนายเอกลักษณ์ได้ 22.01 เปอร์เซ็นต์

THE RELATIONSHIP OF CHILD-REARING AND FAMILY RELATION
TO ADOLESENTS' EGO-IDENTITY

AN ABSTRACT
BY
SAOWAPA BENCHAPHANTHAWI

Presented in partial fulfilment of the requirements for the
Master of Education degree in Development Psychology
at Srinakharinwirot University

May 1997

The purposes of the research on the relationship of child - rearing and family relation to adolescents' ego-identity were:

- (1) To study the relationship of four types of child - rearing (love - oriented, reasoning - oriented, control, physical VS psychological punishment) and adolescents' ego - identity.
- (2) To compare the adolescents' ego - identity in terms of different family relations.
- (3) To study interaction effects on adolescents' ego - identity of four types of child - rearing and family relation
- (4) To find predictor of ego - identity from among four types of child - rearing and family relations.

The sample used in this study consisted of 200 senior secondary school students, This sample was obtained by multistage random sampling.

The data were analyzed by Person Product Moment Correlation Coefficient, t-test, F-test and Multiple Regression Analysis.

The major findings were as follows:

1. The love - oriented child - rearing and adolescents' ego - identity were positively correlated
2. The reasoning - oriented child - rearing and adolescents' ego - identity were positively correlated
3. The control child - rearing and adolescents' ego - identity were not found to be significantly correlated.
4. The physical VS psychological punishment type of child - rearing and adolescents's ego - identity were negatively correlated.
5. Adolescents with good family relation had more ego - identity than adolescents with less favorable family relations.
6. There was no interaction between the love - oriented child - rearing, family relations and adolescents' ego - identity.
7. There was no interaction between the reasoning - oriented child - rearing, family relations and adolescents' ego - identity
8. There was no interaction effect on adolescents' ego - identity the control child - rearing, and family relations.

9. There was no interaction between the physical VS psychological punishment type of child - rearing, family relations and adolescents' ego - identity.

10. Family relation can predict ego - identity by 31.70 percent, and reasoning - oriented child - rearing can predict ego - identity by 22.01 percent.

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน
(ผศ.ดร.นวลละออ สุภาพล)

.....กรรมการ
(ผศ.ประณต คำฉิม)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(ผศ.ดร.นวลละออ สุภาพล)

.....กรรมการ
(ผศ.ประณต คำฉิม)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผศ.ดร.ปรีชา ธรรมา)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ 13 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2540

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นวลละออ สุภาพล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประณต เค้าฉิม ที่ได้สละเวลารับเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ รวมทั้ง ดร.วีระ สุภากิจ ที่ได้สละเวลาให้คำปรึกษาในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งท่านเหล่านี้ได้ถ่ายทอดความรู้ด้านการวิจัยและช่วยตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จนกระทั่งสำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ธรรมา ที่ได้กรุณารับเป็นกรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมด้วยความเต็มใจยิ่ง

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการและอาจารย์โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดีและขอขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คุณแม่ พี่ ๆ และน้องที่ให้การส่งเสริมสนับสนุนในการศึกษาตลอดมา และเป็นกำลังใจอันสำคัญในการทำปริญญานิพนธ์จนสำเร็จ

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ เพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ผู้ร่วมงานทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จได้ด้วยดี

เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
x	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	นิยามปฏิบัติการของตัวแปร	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
	เอกสารเกี่ยวกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น	8
	เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น	16
	งานวิจัยเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัว กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น	21
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัว กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น	25
	งานวิจัยเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัว กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น	30
x	สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	33
3	วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า	35
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	35
x	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	35
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	39
x	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	39

4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	40
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	53
5	สรุปและอภิปรายผล	55
	การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน	55
	ข้อเสนอแนะทั่วไป	62
	ข้อเสนอแนะทางการวิจัยครั้งต่อไป	63
	บรรณานุกรม	64
	ภาคผนวก	69
	ประวัติย่อของผู้วิจัย	87

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2539 แบ่งตามเขตการศึกษา	40
2 จำนวนและร้อยละของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการอบรมเลี้ยงดู	41
3 จำนวนและร้อยละของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสัมพันธภาพในครอบครัว	42
4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น	43
5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น	44
6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น	45
7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น	46
8 ผลการวิเคราะห์คะแนนเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพใน ครอบครัวแตกต่างกัน	47
9 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนเอกลักษณ์แห่งตนของ เด็กวัยรุ่น โดยพิจารณาจากการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย กับ สัมพันธภาพในครอบครัว	48
10 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนเอกลักษณ์แห่งตนของ เด็กวัยรุ่น โดยพิจารณาจากการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ กับ สัมพันธภาพในครอบครัว	49
11 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนเอกลักษณ์แห่งตนของเด็ก วัยรุ่น โดยพิจารณาจากการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย และสัมพันธภาพ ในครอบครัว	50

12 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนเอกลักษณ์แห่งตนของ เด็กวัยรุ่น โดยพิจารณาจากการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย และ สัมพันธภาพในครอบครัว	51
13 เปอร์เซ็นต์การทํานายและตัวทำนายเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น	52

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

วัยรุ่นเป็นช่วงเปลี่ยนแปลงบทบาทจากเด็กเป็นผู้ใหญ่ แม้ว่าร่างกายจะพัฒนาใกล้เคียงกับผู้ใหญ่แต่ก็ยังไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่สังคมคาดหวังได้เต็มที่ เพราะส่วนหนึ่งของจิตยังเป็นเด็กต้องการแสดงออกอย่างเด็ก ต้องการให้ผู้ใหญ่เข้าใจ ต้องการความเป็นอิสระและต้องการพิสูจน์ความสามารถแต่ก็ยังต้องพึ่งผู้ใหญ่ โดยเฉพาะในเชิงเศรษฐกิจและกฎหมาย ในสถานะแห่งความวุ่นวายสับสน ครึ่งๆ กลางๆ เหล่านี้ วัยรุ่นต้องการค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง เพื่อให้รู้แจ้งว่าตนเป็นใคร มีความสามารถอะไรแค่ไหน และชีวิตจะดำเนินไปในทิศทางใด (รัชนี ลาซโรจน์, 2527 : 264) การค้นหาเอกลักษณ์จะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับรากฐานของการพัฒนาที่มีมาตั้งแต่วัยเด็ก และสมบูรณ์แบบยิ่งขึ้นในวัยรุ่น ซึ่งมีลักษณะเป็นตัวของตัวเองสืบไป แต่ถ้าวัยรุ่นค้นหาเอกลักษณ์ของตนไม่พบ มีรูปแบบไม่แน่นอนจะกลายเป็นบุคคลที่ไม่สามารถเข้าใจแม้กระทั่งตนเอง จะเป็นคนที่มีลักษณะเลื่อนลอย การค้นหาเอกลักษณ์เป็นระยะวิกฤติที่จะก้าวจากความเป็นเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ และเป็นการก้าวไปสู่การปรับตัวทางบุคลิกภาพ ซึ่งบุคลิกภาพเป็นผลรวบยอดแห่งการพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ และสังคม ดังนั้น ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นจะเป็นช่วงที่สำคัญในการค้นหาเอกลักษณ์ของตน และในท้ายสุดในช่วงวัยรุ่นตอนปลายเด็กวัยรุ่นควรจะมีเอกลักษณ์แห่งตนอย่างชัดเจนและมีบุคลิกภาพคงตัวพอสมควร

การค้นหาเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น จะประสบความสำเร็จได้ก็ด้วยความช่วยเหลือจากครอบครัวและสังคม คือพ่อแม่หรือผู้ปกครอง รวมทั้งผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องใกล้ชิด ต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งนี้เพราะพัฒนาการทางอารมณ์เชิงสังคม เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้จากครอบครัวเป็นอันดับแรก พ่อแม่ควรสนใจให้เด็กสามารถแยกแยะสิ่งที่ถูกต้อง และไม่ถูกต้อง เป็นที่พึ่งกับเด็กทั้งทางกายและใจ (John, Sheila and Herman, 1980 : 7-11)

ปัญหาความสับสนในเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น จะแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในสังคมปัจจุบันจะพบว่าวัยรุ่นจำนวนไม่น้อยที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหาต่อสังคม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในครอบครัว ในสถานศึกษา ในท้องถิ่นที่อยู่อาศัยและกลายเป็นปัญหาระดับชาติ เช่น การขัดแย้งกับพ่อแม่จนต้องแยกไปอยู่อย่างอิสระ การหนีออกจากบ้าน ปัญหาทางเพศ การติดยาเสพติด การรวมกลุ่มเล่นการพนัน การขกพวกตีกัน เดินขบวนประท้วง ตลอดจนหลงผิดในลัทธิการเมือง เป็นต้น พฤติกรรมเหล่านี้ สาเหตุหนึ่งมาจากความสับสนในบทบาทของตนเอง นอกจากพฤติกรรมที่เป็นปัญหาดังกล่าวข้างต้นนี้แล้ว ยังพบว่าเด็กวัยรุ่นบางคนใช้วิธีหลีกเลี่ยง

ความเป็นจริง และอาจลุกลามถึงขั้นโรคจิตหรือฆ่าตัวตาย หรือบางคนมีพัฒนาการเอกลักษณ์ในทางที่ไม่พึงประสงค์ โดยที่วัยรุ่นเกิดความขัดแย้งต่อต้านการเรียกร้องของพ่อแม่หรือสังคม ที่ต้องการให้เขาปฏิบัติตนในรูปแบบหนึ่งซึ่งเขาไม่ต้องการ จึงแสดงออกในรูปแบบที่ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม เช่น กรณีของวัยรุ่นชายเข้ากลุ่มเพื่อนที่เป็นขโมย เมื่อถูกจับได้และวิเคราะห์สาเหตุ เพราะมีความไม่แน่ใจในบทบาทความเป็นชายของตน จึงแสดงออกให้เพื่อนเห็นว่าตนไม่ใช่คนขี้เขลาคกล้าเสี่ยงอันตรายโดยการเป็นขโมย เป็นต้น (ราชินี ลาซุโรจน์. 2527 : 265)

ฉะนั้นครอบครัวจึงเป็นหน่วยสังคมที่สำคัญ—ในการเสริมสร้างเอกลักษณ์แห่งตนให้แก่เด็กวัยรุ่นโดยการทำหน้าที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูในลักษณะที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านนี้ อีกประการหนึ่งก็คือการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันของสมาชิกในครอบครัวนั้นๆ

ในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนเองของเด็กวัยรุ่นนั้น ซิมมอนด์ (Symond. 1939) ได้ศึกษาพฤติกรรมที่พ่อแม่แสดงต่อลูกพบว่า พ่อแม่ที่เลี้ยงลูกด้วยการยอมรับลูก จะทำให้ลูกมีความคิดเกี่ยวกับตนเองสูง มีความรู้สึกปลอดภัย มีความมั่นคงทางอารมณ์ ส่วนพ่อแม่ที่เลี้ยงลูกโดยการไม่ยอมรับลูก จะทำให้ลูกกลายเป็นคนที่ขาดความอบอุ่น มีความคิดเกี่ยวกับตนเองต่ำ และมองโลกในแง่ร้ายซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ แรดเก้ (Radke. 1939) และ เฮอร์ลอค (Hurlock. 1955) พบว่า เด็กที่ได้รับการยอมรับ ได้รับความรักเท่าเทียมกัน และพ่อแม่เคารพในสิทธิของเด็ก ซึ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง เป็นที่ยอมรับของสังคม ให้ความร่วมมือกับเพื่อนฝูง มีความรับผิดชอบสูง และมีความคิดสร้างสรรค์ (สุนารี เตชะโชควิวัฒน์. 2527 : 10) นอกจากนี้ฮอฟแมน (Hoffman. 1970) พบว่าการที่แม่ใช้เหตุผลกับเด็กจะสามารถต้านทานสิ่งชั่วร้าย และเมื่อกระทำผิดแล้ว เด็กจะรู้สึกอาย และยอมรับผิด โฮเวอร์ (Hover. 1980) ก็พบผลเช่นเดียวกันว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสำคัญต่อจริยธรรมของเด็ก โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาควบคู่ไปกับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่นๆ นอกจากจริยธรรมแล้วยังพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมักพบในวัยรุ่นไทย ที่มีสุขภาพจิตดีทั้งในกลุ่มวัยรุ่นที่ทำผิดกฎระเบียบของกระทรวง (สุพจน์ จักจุฑิพย์ 2521)

จากผลงานวิจัยทั้งในประเทศ และต่างประเทศเหล่านี้ แสดงให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูมีความสำคัญต่อการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น โดยเฉพาะพ่อแม่ที่ใช้การเลี้ยงดูแบบยอมรับ ให้ความรัก ใช้เหตุผล จะทำให้ลูกได้พัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนไปในทางที่เหมาะสม ซึ่งในการทำงานเดียวกัน การเลี้ยงดูในรูปแบบตรงข้ามกับที่กล่าวนี้ ก็จะสร้างความสับสนในเอกลักษณ์แห่งตนให้กับลูกได้ ✎

ฉะนั้นในการวิจัยครั้งนี้ จึงจะได้ศึกษาว่าการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบต่าง ๆ มีผลต่อ

เอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นอย่างไร นอกจากความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูแล้ว ความสัมพันธ์ในครอบครัวก็มีผลต่อการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนเช่นกัน ดังที่ พิศมัย วิมลย์สวัสดิ์ (2510) ได้ทำการวิจัยศึกษาความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของเด็กที่กระทำผิดและเด็กที่ไม่ได้กระทำผิดระหว่างอายุ 12 - 15 ปี ผลปรากฏว่าเด็กที่กระทำผิดรายงานว่าตนรู้สึกห่างเหินจากพ่อแม่มากกว่าเด็กที่ไม่ได้กระทำผิด โดยเฉพาะในเรื่องการพูดคุยและการวางแผนทำกิจกรรมร่วมกันน้อย และใช้เวลาพักผ่อนกระทำกิจกรรมร่วมกันน้อยกว่าครอบครัวปกติ ครอบครัวปัจจุบันมีสภาพที่เปลี่ยนไปจากครอบครัวสมัยก่อนมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากปัจจัยต่างๆ เช่น สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ การออกไปทำงานนอกบ้านของสตรี สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาทำให้ความสัมพันธ์ของพ่อแม่ต้องเหินห่างจากลูก และโดยเฉพาะถ้าเป็นช่วงเวลาที่ลูกกำลังอยู่ในวัยรุ่นด้วย ซึ่งเป็นผลให้พฤติกรรมต่างๆ ของเด็กวัยรุ่นเปลี่ยนไป เช่น ความเป็นตัวของตัวเอง การแต่งกาย ตลอดจน รสนิยม (นิยม นูญมี. 2528 . 28) จนกลายเป็นคนขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และไม่สามารถ ค้นหาเอกลักษณ์แห่งตนได้

ด้วยเหตุที่การอบรมเลี้ยงดู และสัมพันธ์ภาพในครอบครัวมีความสำคัญต่อการหล่อหลอมบุคลิกภาพ โดยเฉพาะด้านเอกลักษณ์แห่งตน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบต่างๆ และสัมพันธ์ภาพในครอบครัวว่าจะมีผลต่อเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นอย่างไร เพื่อนำผลการศึกษาดังกล่าว ให้เป็นแนวทางเสนอแนะแก่สังคมในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยรุ่นให้มีพัฒนาการที่เหมาะสม และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบใน 4 แบบ คือ แบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผล-อารมณ์ แบบควบคุมมาก-น้อย และแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น
2. เพื่อเปรียบเทียบเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธ์ภาพในครอบครัวที่แตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดู แต่ละแบบทั้ง 4 แบบ กับสัมพันธ์ภาพในครอบครัวที่มีต่อเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น
4. เพื่อหาตัวทำนายเอกลักษณ์แห่งตนจากอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ และสัมพันธ์ภาพในครอบครัว

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบว่ากรอบรบบเลี้ยงดูแบบใดส่งผลต่อการมีเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นที่เหมาะสม เพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยรุ่นได้ตระหนักถึงความสัมพันธ์และนำประโยชน์ไปใช้ในการอบรมเลี้ยงดู เพื่อพัฒนาการทางด้านเอกลักษณ์แห่งตนที่ดีงาม
2. ทำให้ทราบว่าสัมพันธภาพในครอบครัวที่แตกต่างกันมีผลต่อเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยรุ่น ได้เสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวให้เหมาะสม เพื่อให้เด็กวัยรุ่นได้บรรลุเอกลักษณ์แห่งตน และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขเป็นผู้มีบุคลิกภาพดี มีคุณภาพของสังคมสืบต่อไป
3. เพื่อให้ทราบว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับสัมพันธภาพในครอบครัว มีผลร่วมกันต่อเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นหรือไม่/เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยรุ่น ได้ตระหนักว่าการส่งเสริมเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นนั้นอาจต้องมียุทธศาสตร์ประกอบด้านการอบรมเลี้ยงดูร่วมกับสัมพันธภาพในครอบครัว
4. เพื่อให้ทราบว่า การอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ และสัมพันธภาพในครอบครัว มีตัวแปรใดบ้าง และตัวแปรใดมีอิทธิพลสูงสุดในการทำนายเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น/

x ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาส่วนกลาง ประจำปี 2539 จำนวน 200 คน

2 ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

2.1.1 การอบรมเลี้ยงดู แบ่งเป็น 4 แบบ คือ แบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบใช้เหตุผล-อารมณ์ แบบควบคุมมาก-น้อย และแบบหลงโทษทางจิต-ทางกาย

2.1.2 สัมพันธภาพในครอบครัวของพ่อแม่กับลูกวัยรุ่น

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ เอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

นิยามปฏิบัติการของตัวแปร

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย หมายถึง การที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อลูกในทำนองที่เป็นการแสดงความรักใคร่ เอาใจใส่ สนใจทุกข์สุขของลูก มีความใกล้ชิดกับลูกในปริมาณต่าง ๆ / ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนของ ดวงเดือน พันธุนาวัน และคณะ (2528) ลักษณะของแบบวัด เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเนื้อหาดังกล่าวดังข้างต้นจำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตราส่วน 6 หน่วย ในการวิจัยนี้แบ่งผู้ตอบเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก กับกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย โดยใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเป็นเกณฑ์ในการแบ่งคือ ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม แสดงว่าผู้ตอบได้รับการเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม แสดงว่าผู้ตอบได้รับการเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก / แบบวัดนี้ ดวงเดือน พันธุนาวัน และคณะ (2528) ได้หาค่าความเชื่อมั่นได้ 0.70 ในการวิจัยครั้งนี้ได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นอีกครั้งหนึ่ง โดยได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 3.66 - 14.87 และค่าความเชื่อมั่นได้ 0.83

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ หมายถึง การที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อลูกในทำนองที่เป็นการกระทำอย่างมีเหตุมีผลอันสมควร โดยที่พ่อแม่ให้คำอธิบายแก่ลูกในขณะที่สนับสนุนหรือห้ามปรามมิให้ลูกกระทำการต่าง ๆ และมีความสม่ำเสมอในการปฏิบัติเช่นนี้อย่างเหมาะสมกับพฤติกรรมของลูก / ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ของ ดวงเดือน พันธุนาวัน และคณะ (2528) ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเนื้อหาดังกล่าวดังข้างต้น จำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตราส่วน 6 หน่วย ในการวิจัยนี้ แบ่งผู้ตอบเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์ โดยใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเป็นเกณฑ์ในการแบ่งคือ ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม แสดงว่าผู้ตอบได้รับการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย หรือใช้อารมณ์มาก คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม แสดงว่าผู้ตอบได้รับการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก / แบบวัดนี้ ดวงเดือน พันธุนาวัน และคณะ (2528) ได้หาค่าความเชื่อมั่นได้ 0.63 ในการวิจัยครั้งนี้ได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นอีกครั้งหนึ่ง โดยได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 5.34 - 10.52 และค่าความเชื่อมั่นได้ 0.78

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย หมายถึง การที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อลูกในทำนองที่เป็นการออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตาม ตรวจสอบว่าเด็กทำตามคำสั่งหรือไม่ และตอบสนองต่อลูกเมื่อลูกทำหรือไม่ทำตามคำสั่งของพ่อแม่ / ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมของ ดวงเดือน พันธุนาวัน และคณะ (2528) ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเนื้อหาดังกล่าวดังข้างต้น จำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตราส่วน 6 หน่วย ในการวิจัยนี้แบ่งผู้ตอบ

เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก กับกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย โดยใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเป็นเกณฑ์ในการแบ่งคือ ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม แสดงว่าผู้ตอบได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม แสดงว่าผู้ตอบได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก แบบวัดนี้ ดวงเดือน พันธุนาวิน และคณะ (2528) ได้หาค่าความเชื่อมั่นได้ 0.72 ในการวิจัยครั้งนี้ได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นอีกครั้งหนึ่ง โดยได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 2.66 - 8.07 และค่าความเชื่อมั่นได้ 0.53

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต - ทางกาย หมายถึง การที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อลูกทางด้านการลงโทษเมื่อเด็กทำผิด โดยอาจใช้การลงโทษทางกาย เช่น เฉียนตี หรือลงโทษทางจิต เช่น คำว่า ทำทำไมพ่อกำลังใจ และเมินเฉย พ่อแม่อาจใช้วิธีการลงโทษทางกายกับทางจิตในสัดส่วนที่แตกต่าง ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย ของดวงเดือน พันธุนาวิน และคณะ (2528) ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเนื้อหาดังกล่าวยังตั้ง จำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตราส่วน 6 หน่วย ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งผู้ตอบเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต กับกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกาย โดยใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเป็นเกณฑ์ในการแบ่งคือ ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม แสดงว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม แสดงว่าผู้ตอบได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต แบบวัดนี้ดวงเดือน พันธุนาวิน และคณะ (2528) ได้หาค่าความเชื่อมั่นได้ 0.59 ในการวิจัยครั้งนี้ได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นอีกครั้งหนึ่ง โดยได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 1.97 - 12.23 และค่าความเชื่อมั่นได้ 0.60

5. สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อลูก พฤติกรรมที่ถูกปฏิบัติต่อพ่อแม่ และพฤติกรรมที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อกันดังเช่น พ่อแม่ให้ความรัก ความห่วงใย ไว้วางใจลูก ให้ลูกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแสดงความคิดเห็น มีการพักผ่อนร่วมกันในครอบครัว ให้กำลังใจลูกและไม่เข้มงวดกวดขันหรือควบคุมมากเกินไป ลูกให้ความรักความเคารพต่อพ่อแม่ยอมรับเกณฑ์มาตรฐานของพ่อแม่ ตลอดจนความกลมเกลียวของพ่อแม่ที่มีต่อกัน เป็นต้น ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดสัมพันธภาพในครอบครัว ที่ปรับปรุงมาจากกุลวรรณ วิทยาวัชรูจิ (2526) ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเนื้อหาดังกล่าวยังตั้ง จำนวน 35 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตราส่วน 4 หน่วย ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งผู้ตอบเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี กับกลุ่มที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี โดยใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเป็นเกณฑ์ในการแบ่งคือ ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม แสดงว่ามีสัมพันธภาพในครอบครัวดี ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม แสดงว่ามีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี แบบวัดนี้

กุลวรรณ วิทยาวงศ์รุจิ (2526) ได้หาค่าความเชื่อมั่นได้ 0.88 ในการวิจัยครั้งนี้ได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นอีกครั้งหนึ่ง โดยได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 1.77 - 12.41 และค่าความเชื่อมั่นได้ 0.89

6. เอกลักษณ์แห่งตน หมายถึง ปริมาณความเข้าใจในตนเอง การมีความคิดเห็นเป็นของตนเองอย่างสมเหตุสมผล มีการยอมรับความแตกต่าง และความเหมือนของบุคคลในการแสดงออกในเรื่องต่างๆ ทั้งนี้โดยการเปรียบเทียบว่าตนเองมีลักษณะสอดคล้องกับลักษณะที่คาดหวังเกี่ยวกับตนในสังคม และวัฒนธรรมรอบตัวเพียงใด เพื่อทราบว่าตนเป็นใคร มีลักษณะอย่างไร ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน ซึ่งปรับปรุงมาจาก อุษา ศรีจินดารัตน์ (2533) ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเนื้อหาดังกล่าวย่างต้น จำนวน 35 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตราส่วน 6 หน่วย แบบวัดนี้ อุษา จินดารัตน์ (2533) ได้หาค่าความเชื่อมั่นได้ 0.80 ในการวิจัยครั้งนี้ได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นอีกครั้งหนึ่ง โดยได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 2.75 - 7.97 และค่าความเชื่อมั่นได้ 0.86

นิยามศัพท์เฉพาะ

เด็กวัยรุ่น หมายถึง เด็กนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2539

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประมวลข้อคิดเห็น หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. เอกสารเกี่ยวกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น
2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น
 - 2.1 เอกสารเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู
 - 2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น
3. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัวกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น
 - 3.1 เอกสารเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัว
 - 3.2 งานวิจัยเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัวกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

เอกสารเกี่ยวกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

ความหมายของเอกลักษณ์แห่งตน

เบอเกอร์ (Berger.1974) กล่าวว่า เอกลักษณ์แห่งตน (Ego - Identity) มีความหมายที่กว้างมาก หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นตัวของเรา คือสถานภาพ ร่างกาย บุคลิกภาพ และเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต นอกจากนี้ แคลปป์ (Klapp. 1969) กล่าวว่าเอกลักษณ์แห่งตน หมายถึงนิสัย มโนภาพแห่งตน บุคลิกภาพและมีการแสดงตนที่มีลักษณะพิเศษซึ่งแตกต่างจากบุคคลอื่น (Breakwell. 1986 . 10)

วอเตอร์แมน (อุษา-ศรีจินดารัตน์. 2533 : 15 ; อ้างอิงมาจาก Waterman 1988) เอกลักษณ์แห่งตนในความหมายของอีริคสัน หมายถึง ความเชื่อ ค่านิยม จุดมุ่งหมาย และการแสดงตนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ยอมรับว่าตนเองแตกต่างจากบุคคลอื่นในบางเรื่อง ส่วนคองเกอร์ (Conger. 1973) เห็นว่าเอกลักษณ์แห่งตนเป็นสภาวะที่บุคคลยอมรับว่าตนเองต่างจากบุคคลอื่น ความแตกต่างกันนี้ทำให้เกิดบูรณาการให้คงที่อยู่อย่างสืบเนื่องกันระหว่างปัจจุบันกับในอดีต ซึ่งเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ มาร์เซีย (Marcia. 1975) กล่าวถึง ความหมายของเอกลักษณ์แห่งตนด้านโครงสร้างแห่งตนที่อยู่ภายในตัวบุคคล ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามแรงขับ ความสามารถ ความเชื่อ และประวัติความเป็นมาในการปรับตัวของแต่ละบุคคล โครงสร้างของพัฒนาการที่ดีทำให้เกิดความเป็นตัวของตัวเอง ความเหมือนและความแตกต่างจากบุคคลอื่น และทำให้เกิดจุดเด่นและ จุดด้อยในแนวทางของตนเอง ส่วนโครงสร้างของพัฒนาการที่ไม่ดีนั้น ทำให้นุคคลมีความสับสนเกี่ยวกับ

ตนเอง ส่วนความหมายของเอกลักษณ์แห่งตนด้านเนื้อหานั้นประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย ค่านิยมและความเชื่อที่บุคคลได้ตกลงใจอย่างไม่มีข้อสงสัยการตกลงใจนี้ต้องมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานแล้ว จึงจะทำการเลือกจุดมุ่งหมาย และความเชื่อนั้นอย่างเหมาะสมกับแนวทาง วัตถุประสงค์ และวิถีชีวิตของเขา (2540: 9)

จึงสรุปได้ว่า เอกลักษณ์แห่งตนหมายถึง ความรู้สึกนึกคิด และการรับรู้เกี่ยวกับตนเองว่าตนเองเป็นใคร มีร่างกาย นิสัย อารมณ์ ค่านิยม ความเชื่อ และในการแสดงออกของตนแตกต่างหรือเหมือนกับบุคคลอื่นในเรื่องใด และถ้าบุคคลมีโครงสร้างแห่งตนที่พัฒนาดีจะทำให้บุคคลปรับตัวได้ และบรรลุเอกลักษณ์ส่วนโครงสร้างแห่งตนที่พัฒนาไม่ดีทำให้บุคคลปรับตัวไม่ได้ก็จะเกิดความสับสนในเอกลักษณ์

แนวความคิดเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตน

การค้นหาเอกลักษณ์แห่งตน มีพื้นฐานมาจากการพัฒนาความไว้นับถือใจตนตั้งแต่วัยทารกซึ่งมีผลต่อมโนภาพแห่งตนของเด็ก ต่อจากนั้นได้มีขั้นพัฒนาอีก 3 ขั้นในวัยเด็กจึงถึงขั้นค้นหาเอกลักษณ์แห่งตน อิริคสัน กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยวิกฤติที่เอกลักษณ์แห่งตนต้องพัฒนา หากวัยรุ่นพัฒนาผ่านขั้นตอนของชีวิตช่วงนี้สำเร็จ เขาจะมีความมั่นคงในตนเอง ทั้งบทบาท การกระทำ และพร้อมที่จะก้าวขึ้นไปสู่พัฒนาการบุคลิกภาพขั้นต่อไป แต่ถ้าพัฒนาการในขั้นตอนนี้ไม่เกิด หรือเกิดอย่างไม่สมบูรณ์วัยรุ่นนั้นจะมีบทบาทสับสนเต็มไปด้วยความไม่แน่ใจในตนเอง รู้จักชีวิตอย่างตื้น ๆ ซึ่งนำไปสู่บุคลิกภาพที่เป็นปัญหาในขั้นตอนต่อไป (รัชนี ลาซโรจน์. 2527 : 264)

➤ ทฤษฎีจิตสังคม (Psychosocial Theory of Personality)

ทฤษฎีจิตสังคมของ อิริคสัน ซึ่งได้เสนอพัฒนาการ 8 ขั้น ของของชีวิตโดยในขั้นที่ 5 ได้กล่าวถึงการสร้างเอกลักษณ์ในตนเองว่าอยู่ในช่วงวัยรุ่น อย่างไรก็ตามการที่เด็กวัยรุ่นจะสร้างเอกลักษณ์แห่งตนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมได้โดยง่ายนั้นก็เกี่ยวข้องกับพัฒนาการ ในขั้นที่ 1 ถึง 4 คือถ้าพัฒนาการในระยะต้น ๆ เป็นไปอย่างราบรื่น ก็จะช่วยให้การสร้างเอกลักษณ์แห่งตนง่ายขึ้น

รายละเอียดของพัฒนาการทั้ง 8 ขั้น ของชีวิตตามแนวความคิดของ Erikson (นวลละออง สุภาพล. 2527 : 77-97) ดังนี้

1. ขั้นพัฒนาการความรู้สึกไว้วางใจพื้นฐานซึ่งทำให้ผ่านพ้นความรู้สึกไม่ไว้วางใจ

ไปได้ - ความหวังเกิดขึ้น (Acquiring a Sense of Basic Trust While Overcoming a Sense of Basic Mistrust - a Realization of Hope) พัฒนาการขั้นนี้มีระยะเวลาดังแต่เกิดจนถึงอายุ 1 ขวบ พัฒนาการขั้นแรกนี้นับว่าเป็นรากฐานสำคัญของพัฒนาการขั้นต่อ ๆ ไป Erikson ได้อธิบายถึงธรรมชาติของพัฒนาการในระบะนี้ว่า เมื่อทารกคลอดจากครรภ์มารสู่สิ่งแวดล้อมใหม่มีความต้องการ 2 ประการเกิดขึ้น คือความต้องการทางกาย ซึ่งหมายถึงต้องการอาหารความอบอุ่นทางร่างกาย เป็นความรู้สึกต้องการให้รับสิ่งที่ร่างกายต้องการ และความต้องการอีกอย่างหนึ่ง คือความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองทางด้านจิตใจ ซึ่งหมายถึงการได้รับความรัก ความรู้สึกอบอุ่น มั่นคง ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น ถ้าทารกได้รับการตอบสนองในสิ่งต่าง ๆ ที่เขาต้องการอย่างเพียงพอ ก็จะเป็นผลให้พัฒนาการความรู้สึกไว้วางใจในประสบการณ์ใหม่ที่เขาได้รับ ซึ่งความรู้สึกไว้วางใจที่เกิดขึ้นในระบะนี้เป็นพื้นฐานของการสร้างความรู้สึกไว้วางใจต่อบุคคล หรือสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ในระยะต่อมา แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าทารกไม่ได้รับความสุขสบายทั้งทางกายและทางใจ ย่อมทำให้ทารกเกิดความรู้สึกหวาดกลัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ต่อไปในอนาคต

2. ขั้นพัฒนาการความรู้สึกเป็นอิสระซึ่งตรงข้ามกับความรู้สึกไม่แน่ใจและความละอาย - การรับรู้ในความสามารถ (Acquiring a Sense of Autonomy While Combating a Sense of Doubt and Shame - a Realization of Will) พัฒนาการขั้นนี้มีช่วงตั้งแต่ 1 - 3 ขวบ ในขั้นนี้เป็นระยะที่เด็กกำลังเติบโตมากขึ้น เขาจึงค้นพบว่า เขาสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นการค้นพบความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง ในขณะที่เดียวกันก็มีความรู้สึกกลัวไม่แน่ใจในความสามารถและอิสระของเขา และทำให้ต้องคอยพึ่งพาอาศัยคนอื่นเสมอ ทำให้เกิดความขัดแย้งในตัวเด็กในการค้นหาถึงสิทธิและความสามารถของตัวเองเด็กต้องการคำแนะนำ ความเห็นใจความเข้าใจจากผู้ใหญ่เพื่อการค้นหาตนเอง

3. ขั้นพัฒนาการความรู้สึกของความคิดริเริ่มซึ่งทำให้ผ่านพ้นความรู้สึกผิด - การตั้งความมุ่งหมาย (Acquiring a Sense of Initiative and Overcoming a Sense of Guilt - a Realization of Purpose) เป็นระยะอายุ 3 - 5 ปี เด็กวัยนี้ร่างกายมีความสามารถและช่วยตนเองได้มากขึ้นกว่าเดิม แต่ก็ยังอยู่ในวงจำกัด ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์พัฒนาขึ้น เมื่อเด็กได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ท้าทายความสามารถของเขา สิ่งแวดล้อมมีส่วนผลักดันให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ขึ้นมาได้ สิ่งแวดล้อมดังกล่าวคือความสามารถภายในตัวเด็กเอง ของเล่น สัตว์เลี้ยง รวมถึงญาติพี่น้องด้วย เด็กวัยนี้ชอบพูดและตั้งคำถาม ช่างซักถาม ช่างสงสัย และจินตนาการคิดต่าง ๆ ขึ้นมาในขณะที่กำลังทำกิจกรรมนั้น ๆ อยู่ เด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองจะมีความคิดคัดค้าน หรือความรู้สึกผิดเกิดขึ้นเนื่องจากเขาไม่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จดังใจ เป็นความรู้สึกที่สืบเนื่องมาจากการพัฒนาความรู้สึกผิดขึ้นเนื่องจากความสามารถของเขาถูกรีดรอน หรือขัดขวางความคิดริเริ่ม หรือความรู้สึกผิดจะเกิดสะสม

ในตัวเด็กในขณะนี้

4. ขั้นพัฒนาการความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและขจัดความรู้สึกเป็นปมด้อย- ความสามารถเกิดขึ้น (Acquiring a Sense of Industry and Fending off a Sense of Inferiority - a Realization of Competence) อายุ 6 - 12 ปี พัฒนาการขั้นนี้เป็นช่วงวัยเด็กตอนปลาย เป็นระยะที่เด็กมีความเจริญเติบโต และมีความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มากขึ้น การแสวงหาสิ่งต่าง ๆ ทำให้เด็กมีประสบการณ์ใหม่ ๆ มากมายเขาคิดว่าสิ่งใดที่เขาต้องการจะต้องแสวงหาให้ได้ตามความปรารถนา เนื่องจากในวัยเด็กที่ผ่านมาเขารู้สึกว่าตัวเองไม่สามารถกระทำสิ่งใด ๆ ด้วยตนเอง เพราะมีผู้ใหญ่คอยบังคับและควบคุม ดังนั้นเมื่อถึงระยะนี้ต้องการที่จะแสดงความคิดเห็น และการแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อแสดงความเป็นผู้ใหญ่ จุดสำคัญของพัฒนาการระยะนี้คือ การแสดงออกว่าเขาโตแล้ว การสะท้อนกลับของกิจกรรมต่าง ๆ ที่เขาได้กระทำไปจะทำให้เขารู้สึกว่าประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ความรู้สึกล้มเหลวทำให้เขามองตัวเองว่ายังเป็นเด็กอยู่ซึ่งทำให้เกิดปมด้อย แต่ถ้ารู้สึกว่าการประสบความสำเร็จยอมทำให้เกิดความภาคภูมิใจเห็นความสำคัญของตนเอง และเห็นความสามารถของตนกับกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกัน ทำให้เกิดกำลังใจที่จะปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น ระยะนี้สังคมชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิต เพราะเป็นระยะที่เด็กเริ่มไตร่ตรองถึงอนาคต การที่เด็กได้พิสูจน์ว่ามีความสามารถในการกระทำต่าง ๆ ในขอบเขตของเขาทำให้เด็กวัยนี้มีความเชื่อมั่นว่าเขาจะประสบความสำเร็จในอนาคต

5. ขั้นพัฒนาการความรู้สึกในความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองและผ่านพ้นความรู้สึกสับสนในตนเองไปได้ - รับรู้ตนตามความจริง (Acquiring a Sense of Identity While Overcoming a Sense of Identity diffusion - a Realization of Fidelity) ระยะเวลาอายุ 13 - 17 ปี องค์ประกอบสำคัญของการสร้างความรู้สึกเป็นเอกลักษณ์ของตนเองและผ่านพ้นความรู้สึกสับสนในตนเองมีดังนี้

5.1 การเลือกและการสับสนในบทบาท (Role Selection and Role Diffusion) การเข้าใจในเอกลักษณ์ของตนเองช่วยให้เด็กวัยรุ่นเกิดความเข้าใจปัญหาต่าง ๆ และช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคต เช่นการเลือกอาชีพ การเลือกคู่ครอง เป็นต้น ความรับผิดชอบถือว่าเป็นเอกลักษณ์สำคัญของวัยนี้ ซึ่งความรับผิดชอบนี้มีรากฐานมาจากการอบรมของพ่อแม่ และความรู้สึกไว้วางใจและความมั่นใจในตนเอง ในวัยนี้เด็กวัยรุ่นจะเกิดความสงสัยในตนเอง เช่น เกิดปัญหาถามตนเองว่า “ฉันคือใคร” หรือ “ฉันทำอะไรดี” เนื่องจากวัยรุ่นเป็นระยะที่มีความสับสน ขาดความมั่นใจ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและจิตใจ เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่ผู้ใหญ่ ปัญหาของเด็กวัยรุ่นมักเป็นไปในทำนองที่ว่า “ฉันไม่รู้ว่าจะทำอะไร ฉันไม่รู้ว่าจะไปทางไหน และฉันไม่รู้ว่าเป็นใคร” ดังนั้นกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกันการยอมรับจากกลุ่มศาสนาและวัฒนธรรมจึงมีผลต่อการปรับตัวอย่างยิ่ง

5.2 การแสวงหาสถานภาพทางสังคม (Acquisition of Social Status) เด็กวัยรุ่นจะค่อย ๆ พัฒนาความเป็นตัวของตัวเองขึ้นอย่างช้า ๆ เพื่อพัฒนาเป็นระดับมาตรฐานของตนเองเขาจะแสวงหา

คนตามอุดมคติ (Ego - Ideal) และค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองเพื่อบทบาทใหม่ในสังคม Erikson กล่าวว่าเมื่อเด็กวัยรุ่นตอนปลายอีกจำนวนมากที่ยังไม่เป็นตัวของตัวเอง และยังไม่พบเอกลักษณ์ในตัวเอง ซึ่งวัยรุ่นเหล่านี้เมื่อมีปัญหาจะแก้ปัญหาแบบ “หนีเสือปะจระเข้” หรือ หลบหนีปัญหานั้นไปอย่างไรก็ตามวัยรุ่นแต่ละคนต้องการเวลาในการปรับตัวเอง เพื่อการเข้าสู่การเป็นผู้ใหญ่ และให้สังคมยอมรับ Erikson ได้เสนอการปรับตัวที่สำคัญอยู่ 7 ขั้น ในแต่ละขั้นถ้าไม่สามารถปรับตัวได้ย่อมทำให้เกิดความล้มเหลวในเรื่องนั้น

การปรับตัวของวัยรุ่น 7 ขั้น มีดังนี้

(1) สัดส่วนของเวลาตรงข้ามกับความสับสนของเวลา (Time Perspective VS Time Diffusion) หมายถึงเด็กวัยรุ่นต้องการเวลาที่เหมาะสมเพื่อการเตรียมตัว และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

(2) ความเชื่อมั่นในตนเองตรงข้ามกับความเฉยเมยท้อแท้ (Self Certainty VS Apathy) ความมั่นใจในตนเองหมายถึง การแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเองอย่างถูกต้อง มีความสนใจเกี่ยวกับตนเอง และความคิดของคนอื่นที่มีต่อตน

(3) การตรวจสอบบทบาทตรงข้ามกับการมีเอกลักษณ์ที่ไม่ถูกต้อง (Role Experimentation VS Negative Identity) ในวัยเด็กจะมีการแสวงหาบทบาทที่เหมาะสมกับตัวเองมากที่สุดวัยรุ่นอาจจะทดลอง หรือตรวจสอบหลาย ๆ บทบาทจนกว่าจะพบบทบาทที่ตนเองพอใจ

(4) การคาดการณ์ล่วงหน้าในผลสัมฤทธิ์ตรงข้ามกับความชะงักงันในการทำงาน (Anticipation of Achievement VS Work Paralysis) การทำงานใด ๆ เด็กวัยรุ่นต้องการที่จะให้งานนั้นประสบความสำเร็จด้วยดี ดังนั้นก่อนที่จะลงมือทำงานเขาจะคาดการณ์ล่วงหน้าในผลสำเร็จที่เกิดขึ้นการคาดหมายว่างานจะประสบผลสำเร็จจะเป็นแรงกระตุ้นให้เขาเกิดความพึงพอใจ มีความสนใจและมีความเพียรพยายามเพื่อไปสู่เป้าหมายนั้น ๆ การคาดการณ์ล่วงหน้าในผลสัมฤทธิ์จึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะพัฒนาความมั่นใจในตนเอง และความเป็นตัวของตัวเอง

(5) เอกลักษณ์ทางเพศตรงข้ามกับความสับสนทางเพศ (Sexual Identity VS Bisexual Diffusion) วัยรุ่นต้องการประสบการณ์ที่จะทำให้เขารู้ในบทบาททางเพศของตนเองให้ถูกต้องเป็นที่ยอมรับของสังคม ขณะเดียวกันก็ต้องการที่จะเป็นเพื่อนกับเพศตรงข้าม

(6) ความเป็นผู้นำตรงข้ามกับความสับสนในอำนาจ (Leadership Polarization VS Authority Diffusion) ความสามารถของวัยรุ่นในการเป็นผู้นำ หรือผู้ตามเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน และสถานภาพทั้ง 2 ลักษณะนี้เป็นตัวชี้ให้เห็นถึงอำนาจของตัวเองในสังคม เด็กวัยรุ่นควรได้รับการฝึกให้เป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นใจในตนเอง ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้เขาพัฒนาการเป็นผู้นำให้เกิดขึ้น

(7) อุดมคติตรงข้ามกับความสับสนในอุดมคติ (Ideological Polarization VS

Diffusion of Ideals) วัยรุ่นจะเลือกปรัชญาหรือมีอุดมคติเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ซึ่งจะนำทางให้เขาอยู่ในสังคมได้ นอกจากนี้การมีอุดมคติ และมีปรัชญาชีวิตจะช่วยให้เขาไปสู่ความมีเอกลักษณ์ของตนเอง และเขาจะมีแนวทางชีวิตของเขาว่าจะทำอะไรต่อไป เมื่อมีสิ่งที่ไม่ถูกต้องกับอุดมคติของเขา เขาก็จะไม่ยอมรับหรือต่อต้านกับสิ่งเหล่านั้น

ขั้นตอนทั้ง 7 ขั้นดังกล่าวนี้จะมีผลต่อพัฒนาการความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และมีประโยชน์ต่อตัวเองโดยตรง เป็นการได้เผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างค่อยเป็นค่อยไป ได้เปรียบเทียบสังคมของผู้ใหญ่กับตัวเอง ซึ่งทำให้เขาคิดความพร้อม ถ้าเด็กวัยรุ่นไม่พร้อมหรือปรับตัวไม่ได้ หรือประสบความล้มเหลวจะเกิดความรู้สึกที่รุนแรง และมีผลต่อบุคลิกภาพ

6. ขั้นพัฒนาการความรู้สึกสัมพันธ์ภาพ และเป็นมิตรกับบุคคลอื่น โดยเฉพาะเพื่อนต่างเพศ และหลีกเลี่ยงความรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง - ความรักเกิดขึ้น (Acquiring a Sense of Intimacy and Solidarity and Avoiding a Sense of Isolation - a Realization of Love) ช่วงอายุ 18 - 21 ปี หลังจากผ่านขั้นที่ 5 มาแล้ว สามารถหาเอกลักษณ์ของตนเองได้ รู้ว่าตนคือใคร มีความเชื่ออย่างไร ต้องการอะไรในชีวิต เขาก็จะเกิดความรู้สึกต้องการมีเพื่อนสนิทที่จะรับรู้รับฟังสิ่งต่าง ๆ ที่ตนเองมีอยู่ ต้องการแลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนมีอยู่กับผู้อื่น ความรู้สึกผูกพันกับผู้อื่นจึงพัฒนาขึ้น แต่ถ้าบุคคลไม่สามารถสร้างความผูกพันใกล้ชิดกับบุคคลอื่นได้ มีความต้องการแข่งขันชิงดีชิงเด่น หรือชอบทะเลาะวิวาทกับผู้อื่นก็จะนำไปสู่ความรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง

7. ขั้นพัฒนาการความรู้สึกที่จะเป็นผู้ให้กำเนิดและสร้างสรรค์สังคม และหลีกเลี่ยงความรู้สึกที่คำนึงถึงแต่ตัวเอง - การเอาใจใส่ดูแลเกิดขึ้น (Acquiring a Sense of Generativity and Avoiding a Sense of Self - absorption - a Realization of Care) ช่วงอายุ 22 - 40 ปี วัยกลางคนเป็นวัยที่สร้างประโยชน์ในกับสังคม ถ้าพัฒนาการของบุคคลในขั้นต้น ๆ เป็นไปด้วยดี รู้ว่าตนเองมีเอกลักษณ์อย่างไร มีความต้องการอย่างไรในชีวิตตลอดจนสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น และเมื่อมาถึงขั้นนี้ก็พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้แก่สังคมมีความรู้สึกต้องการมีบุตรสืบไปภายหน้า

8. ขั้นพัฒนาการความรู้สึกมั่นคงสมบูรณ์ในชีวิตและหลีกเลี่ยงความรู้สึกสิ้นหวังท้อถอยในชีวิต - รู้จักชีวิต (Acquiring a Sense of Integrity and Avoiding a Sense of Despair - a Realization of Wisdom) อายุ 40 ปี ขึ้นไป พัฒนาการขั้นสุดท้ายมีพื้นฐานมาจากการปรับตัวในขั้นแรก ๆ ของชีวิต วัยนี้มีการปรับตัวแสวงหาความอบอุ่นมั่นคงภายในจิตใจ ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเขาสามารถพัฒนาผ่านขั้นต่าง ๆ มาได้อย่างดี แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าเขาปรับตัวในขั้นต่าง ๆ ที่ผ่านมามีไม่ได้ จะเกิดความรู้สึกท้อแท้ และเหนื่อยหน่ายต่อชีวิตของตนเอง วัยชราเป็นวัยสุดท้ายของชีวิต บุคคลควรมีความพึงพอใจในชีวิต รู้จักหาความสุข ความสงบในชีวิต พึงพอใจกับการมีชีวิตของตนในวัยชรา ไม่รู้สึกเฉยตายเวลาที่ผ่านมา ยอมรับสภาพความเป็นอยู่ของตนในปัจจุบัน

จากพัฒนาการ 8 ขั้น ของชีวิตที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ขั้นที่ 5 เป็นขั้นของเด็กวัยรุ่นที่

จะต้องพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน และขั้นพื้นฐานก็มาจากวัยทารกและวัยเด็กที่จะช่วยส่งเสริมให้วัยรุ่นสามารถพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนได้สำเร็จ เอกลักษณ์แห่งตนเป็นองค์ประกอบหนึ่งของบุคลิกภาพที่ทำให้แต่ละคนไม่เหมือนกัน วัยรุ่นที่ประสบความสำเร็จในการแสวงหาเอกลักษณ์แห่งตนได้ก่อนที่จะผ่านพ้นวัยรุ่น ย่อมจะมีผลทำให้เป็นผู้มีบุคลิกภาพดี เป็นผู้ใหญ่ที่สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นจึงช่วยตอบคำถามที่ว่า “ทำอย่างไรวัยรุ่น จึงพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนได้สำเร็จ”

นอกจากนี้ มาร์เซีย (Marcia. 1975) นักจิตวิทยามหาวิทยาลัยแห่งรัฐนิวยอร์ก กล่าวว่า การแสวงหาเอกลักษณ์ของวัยรุ่นแบ่งออกเป็น 4 สภาวะ ดังนี้ (รัชณี ลาขโรจน์. 2527 : 265-267)

1. สภาวะเอกลักษณ์สับสน (Identity Confusion) วัยรุ่นยังไม่มีประสบการณ์ในวิกฤติการณ์ใด ๆ เลย และยังไม่มีการยอมรับค่านิยมหรือความเชื่อใด บุคลิกที่แสดงออกในช่วงนี้ ได้แก่

1.1 เป็นหนุ่มสาวประเภทรักสนุก ไม่อาทรต่อคนอื่นตราบใดที่ได้ทำสิ่งที่ตนปรารถนา

1.2 หลีกเลียงวิกฤติการณ์ และการเผชิญหน้าใดใดโดยการหนี อาจใช้ยาเสพติดหรือ

การหลอกตัวเอง

1.3 มีปัญหาทางจิตใจ เป็นนักฉวยโอกาส

1.4 ลอกเลียนเจตคติของผู้ที่ตนประทับใจ มักรู้สึกผิดมาก และถูกทอดทิ้งบ่อย

1.5 เต็มใจที่จะเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับตนเองอย่างรวดเร็ว และยอมรับความผิดพลาด

ของบุคลิกภาพของตนอย่างง่าย ๆ

1.6 มีปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมาก

1.7 แม้นเก่งเท่าคนอื่น แต่เลือกวิชาง่าย ๆ เรียน

1.8 แสดงบทบาทในสถานการณ์ต่าง ๆ

1.9 มีความไว้วางใจมนุษย์น้อยที่สุด

1.10 มีพ่อที่เลี้ยงดูแบบเข้มงวดกดขี่มาก

2. สภาวะถูกบังคับให้มีเอกลักษณ์ตามที่ผู้อื่นต้องการ (Identity Foreclosure) วัยรุ่นไม่ประสบวิกฤติการณ์ แต่ยอมรับเอกลักษณ์ของคนอื่น ซึ่งส่วนมากเป็นพ่อแม่กำหนดยึดเหนี่ยวให้ โดยไม่ไตร่ตรองเพื่อหลีกเลียงวิกฤติการณ์หรือถูกบังคับ ลักษณะนิสัยของช่วงนี้ ได้แก่

2.1 คูณิน ๆ มีลักษณะเหมือนกลุ่มบรรลู่เอกลักษณ์แห่งตน

2.2 ไม่พิจารณาหรือสนใจค่านิยมหรือเป้าหมายอื่น ๆ ยกเว้นเรื่องที่ได้รับคำสั่งให้คิด

2.3 กล่าวถึงแต่ทางเลือกซึ่งทำให้พ่อแม่พอใจ

2.4 เป็นคนไม่ยืดหยุ่น สนใจการรักษาขนบประเพณี

2.5 ทำตามความเคยชิน และหนีสถานการณ์ขัดแย้ง

2.6 ชอบทำตามคำสั่ง และพินอบพิเทาผู้มีอำนาจ

- 2.7 ทะเยอทะยานสูง ประเมินตนเองได้
- 2.8 ไม่ยึดหยุ่นในการตัดสินใจ
- 2.9 มีความวิตกกังวลเล็กน้อย
- 2.10 มีความภาคภูมิใจโดยเฉพาะผู้หญิง
- 2.11 มีเจตคติดีต่อการศึกษา
- 2.12 ชอบตั้งเป้าหมายที่เป็นไปไม่ได้
- 2.13 มีพ่อที่ไม่กระด้างหรืออ่อนแอแต่ควบคุมมาก
- 2.14 ลอกแบบกลุ่มเพื่อนและผู้ที่มีนิยมยกย่องมากเกินไป

3. สภาวะรอการเลือกเอกลักษณ์ (Identity Moratorium) วัยรุ่นเผชิญวิกฤติการณ์มากมาย แต่ยังอยู่ในระยะหาคำตอบใหม่ ๆ เอกลักษณ์ใหม่ ๆ ยังไม่ได้ตัดสินใจเลือกแนวทางใดแน่นอน วัยรุ่นที่ประพฤติดังกล่าวอาจกำลังอยู่ในระยะนี้ เป็นการทดลองก่อนตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติ ลักษณะนิสัยที่แสดงออก ได้แก่

- 3.1 มีปัญหาที่ยังไม่ได้แก้ไขมากมาย
- 3.2 เป็นนักทดลอง
- 3.3 เปลี่ยนใจเรื่องค่านิยมบ่อย
- 3.4 คบเพื่อนต่างเพศมาก และฉาบฉวย
- 3.5 เป็นคนประเภทซัดเซหรือขว้างใจเกินไป
- 3.6 สนใจสุขภาพจิตของตนเอง
- 3.7 ไม่ต้องให้มีใครมีอิทธิพลหรือควบคุม
- 3.8 ให้ความร่วมมือแก่ผู้อื่นน้อยมาก
- 3.9 ทำนาຍกิจกรรมของเขาได้ยาก
- 3.10 วิตกกังวลมาก
- 3.11 มีความเชื่อมั่นต่ำในการเลือกวิชาเรียน และการนำไปใช้
- 3.12 มีพ่อแม่ที่ตามใจมาก

4. สภาวะบรรลุวุฒิภาวะด้านเอกลักษณ์แห่งตน (Identity Maturity) วัยรุ่นเผชิญวิกฤติการณ์มากมายได้ตัดสินใจแก้ไขได้สำเร็จ และได้ตัดสินใจแล้วว่า จะดำเนินชีวิตไปทางใด บุคลิกภาพของกลุ่มนี้ได้แก่

- 4.1 มีความเป็นตัวของตัวเองสูง
- 4.2 มั่นคง มีวุฒิภาวะทางอารมณ์
- 4.3 ยอมรับตนเอง
- 4.4 อาจมีค่านิยมต่างจากพ่อแม่ แต่มั่นคงในตนเอง

- 4.5 รู้จักตนเอง
- 4.6 ทำตามคำนิยม และความเชื่อถือ
- 4.7 ทำงานได้ดีภายในสภาวะความกดดัน
- 4.8 ตั้งเป้าหมายที่เป็นจริงได้ และประเมินตนเองได้
- 4.9 ยึดหยุ่นมากในความสัมพันธ์กับผู้อื่น
- 4.10 มั่นคงในการตัดสินใจ ไม่ว่าคนอื่นคิดอย่างไร
- 4.11 ความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้ของตนเองและคนอื่นที่มีต่อคนน้อยมาก
- 4.12 มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดี
- 4.13 มีพ่อที่ใจเย็น และคอยส่งเสริมมากกว่าควบคุม

มาร์เซีย กล่าวว่าสภาวะการพัฒนาเอกลักษณ์ทั้งสี่น่าจะเกิดต่อเนื่องกันไปเป็นขั้นตอน จากขั้นที่ 1 ไปสู่ขั้นที่ 4 และขั้นตอนที่ 3 นับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด สำหรับการก้าวไปสู่การบรรลุ ภาวะในเอกลักษณ์แห่งตน ในขั้นตอนดังกล่าวศักยภาพในการเจริญเติบโตของวัยรุ่นได้รับการ คลี่คลายเต็มที่ วัยรุ่นจะได้รับการเรียนรู้มากมาย ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเขา

จากคำกล่าวของมาร์เซีย จะเห็นได้ว่า การอบรมเลี้ยงดู ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลใน ครอบครัวจะเป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการแสวงหาเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่น ในแต่ละสภาวะ วัยรุ่นจะมีบุคลิกภาพเช่นใด ก็จะบ่งบอกถึงความสัมพันธ์ที่เขาได้รับจากครอบครัว เช่น สภาวะ เอกลักษณ์สับสน เด็กจะมีพ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกดขี่มาก หรือขั้นบรรลุเอกลักษณ์ แห่งตน เด็กจะมีพ่อแม่ที่ใจเย็นและคอยส่งเสริมมากกว่า ควบคุม ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การอบรม เลี้ยงดูจะช่วยพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

๑. - ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู

ครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของการหล่อหลอม จริยธรรม คุณธรรม และทัศนคติต่าง ๆ ซึ่งสิ่ง เหล่านี้เกิดขึ้นในครอบครัวแล้วถ่ายทอดลงสู่เด็ก เปรียบเสมือนเป็นภูมิคุ้มกันที่จะเป็นพื้นฐานติดอยู่ ในความรู้สึกสร้างเป็นทัศนคติของคน ๆ นั้น ซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไปในอนาคต การอบรม เลี้ยงดูแต่ละครอบครัวอาจแตกต่างกัน การแนะนำสั่งสอนหรือพฤติกรรม กิริยาท่าทางต่าง ๆ ที่ สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติต่อกันนั้น จะถ่ายทอดลงสู่เด็ก ซึ่งเป็นผลผลิตของครอบครัว เด็กจะซึม ซับสิ่งต่าง ๆ นั้นไว้ และจะไปแสดงออกเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ และสืบสานสร้างครอบครัวใหม่ต่อ ไป (กฤษณา จันทร์ศรี. 2537 : 68) นักจิตวิทยาพัฒนาการเชื่อว่าประสบการณ์ที่เด็กได้รับการ อบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กพ่อแม่มีส่วนสำคัญในการปลูกฝังบุคลิกภาพ ให้แก่เด็ก เป็นผู้อบรมให้เด็กรู้จักแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมตามสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

นั้น ๆ ดังเช่นที่ อีริคสัน (Erikson, 1968) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมอันได้แก่ พ่อแม่ วัฒนธรรม และสังคมนั้น เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการทางบุคลิกภาพ การที่บุคคลจะแก้ไขพฤติกรรมได้ดีเพียงใดก็ขึ้นกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า เด็กจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยวิธีที่แตกต่างกัน ย่อมจะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน การอบรมเลี้ยงดูมีหลายรูปแบบ นักจิตวิทยาได้แยกประเภทของการอบรมเลี้ยงดูไว้แตกต่างกัน ดังเช่น

โรเจอร์ (Rogers, 1972 : 127) ได้แบ่งประเภทการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 แบบ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความอบอุ่นแบบให้ความคุ้มครอง

บรอนเฟนเบรนเนอร์ (Siegelman, 1965 : 163-174 ; citing Bronfenbrenner, n.d.) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 แบบ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอาภัยกับเด็ก

ไซมอน (Symonds, 1957 : 21-23) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 4 แบบคือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบยอมรับและมีเหตุผลสำหรับเด็ก
2. การอบรมเลี้ยงดูปล่อยปละละเลยหรือทอดทิ้ง
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบข่มขู่เอาภัยกับเด็ก
4. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้เด็กกระทำทุกอย่างที่ต้องการตามความปรารถนาได้ตลอดเวลา

บุญสวย เจริญศิริกุล (2525 : 10-12) กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูมี 3 แบบ คือ

1. แบบตามใจ คือ พ่อแม่เอาอกเอาใจลูกตลอดเวลา ไม่ขัดใจลูก และยอมตามใจลูก

ทุกอย่าง

2. แบบทอดทิ้งคือ พ่อแม่ไม่แสดงความห่วงใยหรือสนใจลูกเลย ไม่ว่าลูกจะเจ็บไข้ไม่ให้คำแนะนำ พ่อแม่มีคำเยี่ยงในการรักลูก บางครั้งก็กล่าวโทษอย่างรุนแรงโดยไม่มีเหตุผล

3. แบบบังคับเข้มงวด คือ พ่อแม่บังคับให้ลูกทำตามที่ตนกำหนดไว้ทุกอย่าง จะวางกฎเกณฑ์ไว้ให้เด็กทำโดยไม่คำนึงถึงธรรมชาติของเด็ก เมื่อเด็กทำผิดจากที่กำหนดก็จะลงโทษ และบางครั้งก็จะลงโทษด้วยวิธีแปลก ๆ

✓ สแตนลีย์ และ มิทเชลล์ (อัญญา สุขารมณ และคนอื่น ๆ 2528 : 10 อ้างอิงมาจาก Stanes and Mitchell, 1975) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 แบบ คือ

1. แบบปล่อยตามสบาย การเลี้ยงดูแบบนี้พ่อแม่ให้อิสระ ไม่กวดขัน ไม่บังคับ

ไม่อบรมเด็กปล่อยให้เด็กตัดสินใจเลือกสิ่งที่เขาคิดว่าดีที่สุดสำหรับเขาเอง พ่อแม่เพียงแต่ให้คำแนะนำ บางครั้งบางครั้ง

2. แบบใช้อำนาจ เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ชอบใช้อำนาจกับลูก แต่ก็ทราบว่สิ่งใดควรละเว้น สิ่งใดควรอบรมสั่งสอน หากไม่ทำตามก็จะถูกลงโทษ

3. แบบพัฒนาทางจิตใจ การเลี้ยงดูแบบนี้เป็นการเลี้ยงที่พ่อแม่รู้ถึงอารมณ์ ความรู้สึก และความผูกพันระหว่างพ่อแม่กับลูกที่อยู่ในวัยเติบโต พ่อแม่มักให้คำแนะนำอบรมที่ดีแก่ลูก โดยพ่อแม่ยอมรับ และเชื่อถือในการปรับปรุงตนเองของลูก พ่อแม่จะเป็นผู้วางระเบียบและกฎเกณฑ์ให้ลูกปฏิบัติ และคอยควบคุมให้ลูกปฏิบัติตาม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรุณันท์ ชูชม และ งามตา วณิชทานนธ์ (2528 : 4-12) แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 5 แบบ คือ

1. แบบรักสนั่นสนุน คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่แสดงความรักต่อลูกอย่างเปิดเผย ยอมให้ลูกมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัว และมีความเข้าใจความรู้สึกของลูกอย่างดี

2. แบบควบคุม คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่คอยควบคุมบังคับ และลงโทษลูก เมื่อลูกกระทำในสิ่งที่ตนไม่ต้องการ

3. แบบใช้เหตุผล คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่แจกแจงเหตุผลต่าง ๆ แก่เด็ก ให้ทำหรือห้ามปรามมิให้เด็กกระทำสิ่งใด

4. แบบลงโทษทางจิต คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ลงโทษเมื่อเด็กทำผิด โดยการใช้วาจา คุกคาม แสดงความรักใคร่เมตตา การตัดสินใจต่าง ๆ

5. แบบให้พึ่งตนเองเร็ว คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เด็กพึ่งตนเองได้เร็ว ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นมาก และนานเกินไป

จากลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูนั้นจะมีหลายแบบด้วยกัน แต่ละแบบก็ส่งผลต่อบุคลิกภาพของเด็ก และการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้องและเหมาะสม ต้องควบคู่กับการให้ความรัก ความอบอุ่นจึงจะทำให้เด็กมีอุปนิสัยที่พึงประสงค์ นั่นก็คือ วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลซึ่ง เบคเคอร์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2520 : 32 - 33 ; Becker 1964 : 174) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ซึ่งผู้เชี่ยวชาญในการอบรมเลี้ยงดูเด็กก็ยังสนับสนุนให้ ผู้ปกครองใช้มากกว่าแบบอื่น

อย่างไรก็ตามสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเหตุดังกล่าวนี้นี้มีผลกระทบให้แต่ละครอบครัวใช้ชีวิตที่แตกต่างกันไป ส่วนหนึ่งยังสับสนในการเลือกแนวทางชีวิตของครอบครัว รวมทั้งการเลือกวิธีการเลี้ยงดูเด็กด้วย ปัญหาการเลี้ยงดูเด็กในสังคมไทยจึงเป็นผลมาจาก

การเลือกดำเนินชีวิตครอบครัวเป็นสำคัญ

ปัญหาต่าง ๆ พอสรุปได้ ดังนี้ (วีรวุฒิ เอกกมลกุล. 2537 : 72-73)

1. ช่วยเหลือเด็กมากเกินไปทำให้เด็กพึ่งพิงสูง ทำอะไรเองไม่เป็น ไม่เป็นตัวของตัวเอง จนเกิดความไม่มั่นใจในตนเอง และวุฒิภาวะต่ำกว่าที่ควร
2. อุ้มอวล่วยและยึดหยุ่นกับเด็กมากเกินไปจนกลายเป็นลักษณะไม่คงเส้นคงวา บางครั้งห้ามแต่บางครั้งก็ยอมให้เด็กในกรณีเดียวกัน ทำให้เด็กสับสน เด็กก็เลยไม่ยอมทำตามอีกต่อไป และหันกลับมาทำตามใจตนเองแทน
3. ถืออาวโสมากเกินไป โดยให้เด็กต้องทำตามผู้ใหญ่ และเกรงใจผู้ใหญ่ตลอดเวลา ทำให้ขาดความคิดสร้างสรรค์ ขาดความเป็นตัวของตัวเองและขาดความมั่นใจ
4. แยกเพศมากเกินไป โดยเฉพาะเด็กผู้หญิง มีข้อห้ามปรามมาก ไม่ให้วิ่งเล่น ไม่ให้โอกาสได้แสดงออกเท่าเทียมอย่างเด็กผู้ชาย ทำให้เด็กผู้หญิงรู้สึกว่าคุณค่าต่ำกว่าเด็กผู้ชาย
5. ไม่ชมเด็กเพราะกลัวหลังและได้ใจ ใช้วิธีตำหนิ และลงโทษในการสั่งสอนเด็ก ทำให้เด็กขาดความภาคภูมิใจในตนเอง
6. ขาดการแสดงความรัก และโอบกอดสัมผัส โดยเฉพาะพ่อทำให้เด็กรู้สึกห่างเหินจากพ่อ
7. ขาดการอบรมในด้านระเบียบและกฎเกณฑ์ ทำให้เด็กขาดการรับผิดชอบ ทำตามใจตนเองเพราะไม่สนใจกฎเกณฑ์ทางสังคม
8. ไม่มีเวลาให้เด็ก ทำให้เด็กรู้สึกถูกทอดทิ้งและว่าเหว่ บางคนชดเชยโดยให้วัตถุแก่เด็ก ทำให้เด็กมีค่านิยมแบบวัตถุนิยม
9. ไม่ยุติธรรม เช่น แสดงความรักแก่เด็ก ๆ ไม่เท่าเทียมกัน ให้พี่ยอมน้องตลอดเวลาทำให้พี่น้องอิจฉากันและไม่รักกัน
10. แข่งขันสูงตั้งแต่เด็ก ทำให้เด็กคิดแต่จะเอาตัวรอดและเห็นแก่ตัว ขาดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเวลามีปัญหา

เดโช สวนานนท์ (2510 : 67-68) กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ในลักษณะต่างๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อบุคลิกภาพของลูก ดังนี้

1. พ่อแม่ละเลยไม่เอาใจใส่ลูก ย่อมทำให้ลูกมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยทางอารมณ์ รู้สึกชีวิตว่าเหว่ไม่มั่นคง และมักจะส่งผลให้มีพฤติกรรมในรูปแบบของการปฏิเสธ เป็นคนที่ขาดความรัก ทั้งยังให้ความรักแก่ใครไม่เป็นด้วย
2. พ่อแม่ที่ปกป้องคุ้มครองด้วยการบังคับ ออกคำสั่งอยู่ตลอดเวลา จะทำให้ลูกคนนั้นขาดความคิดริเริ่ม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีแนวโน้มที่จะต้องพึ่งผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา และเป็นผู้ที่ยอมคนตลอด
3. พ่อแม่ทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำ หรือหย่าร้างกัน ลูกจะมีความกระวนกระวายใจ

มีความเครียด มีความรู้สึกไม่ปลอดภัย ไม่มั่นใจในตนเอง มองโลกในแง่ไม่ร่าเริง และขาดแบบฉบับในการสร้างเสริมลักษณะของตนด้วย

4. พ่อแม่เข้มงวดและเคร่งครัดในศีลธรรมจรรยาอย่างมาก ย่อมจะมีผลทำให้ลูกมีแนวโน้มที่จะเกิดความขัดแย้งทางใจอย่างรุนแรง อาจกลายเป็นคนลงโทษตนเอง ไม่เห็นคุณค่าของตนเอง

5. พ่อแม่ที่มีศีลธรรมหย่อนยาน ลูกจะพลอยเป็นผู้มีศีลธรรมหย่อนยานไปด้วย มีทัศนคติที่สังคมไม่ปรารถนา และอาจจะเป็นผู้มีปัญหาของสังคมในที่สุด

จากแนวคิดต่าง ๆ ในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูจึงได้กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบต่างๆ ย่อมมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต และการปรับตัวของเด็ก ดังนั้นการที่พ่อแม่จะเลือกวิธีการอบรมเลี้ยงดูลูกด้วยวิธีใดต้องคำนึงถึงเหตุและผลให้เหมาะสม ให้ความรักความอบอุ่นที่เพียงพอไม่มากเกินไปหรือน้อยไป เพื่อให้ลูกสามารถดำเนินชีวิตได้ถูกต้อง รู้จักตนเองและผ่านพ้นสภาวะที่สับสนในเอกลักษณ์สู่สภาวะที่บรรลุเอกลักษณ์ได้สำเร็จ

การแบ่งลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูบุตร มีหลายแบบต่าง ๆ กันดังกล่าวไว้ข้างต้น แต่อย่างไรก็ตามรูปแบบต่าง ๆ กันนี้อาจแบ่งได้ 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ส่วนรูปแบบที่นักจิตวิทยาส่วนใหญ่นำมาศึกษามากในขณะนี้ก็คือ การอบรมเลี้ยงดูที่แบ่งเป็น 5 แบบ (ควงเดือน พันธมนาวิน และคณะ 2528) ฉะนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเลือกรูปแบบ การแบ่งการอบรมเลี้ยงดู ประเภทนี้มาศึกษา โดยจัดรูปแบบที่ 5 คือฝึกให้พึ่งตนเองเร็ว - ซ้ำ ออกไป เพราะจากผลงานวิจัย หลายเรื่องพบว่า การอบรมเลี้ยงดูประเภทนี้เกี่ยวข้องกับด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กเป็นสำคัญ ส่วนด้านอื่น ๆ นั้นมีผลน้อยมาก ฉะนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก - น้อย แบบใช้เหตุผล - อารมณ์ แบบควบคุมมาก - น้อย และ แบบลงโทษทางจิต - ทางกาย มีผลต่อเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นอย่างไร

งานวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

ได้มีผู้ศึกษาผลของการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 ประเภทดังกล่าวข้างต้นที่มีผลต่อเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นไว้ดังนี้

✓ 1. งานวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก - น้อย กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

ชิน (อรอนงค์ นิยมธรรม 2531 : 29 ; อ้างอิงมาจาก Chen. 1981) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ และเด็กจีน เกรด 1 - 9 จำนวน 2,112 คน พบว่าการรับรู้วิธีปฏิบัติที่เป็นการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับอัตมโนทัศน์ ซึ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นคือวิธีการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะที่สนับสนุนเสริมสร้าง และให้การยอมรับ

แอดัมส์ (Adams. 1985) ได้ศึกษาครอบครัว 45 ครอบครัว โดยเก็บข้อมูลทั้งจากสามีภรรยา และบุตรสาวซึ่งเป็นนักศึกษาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง โดยมีการวัดพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ของ ทั้ง 3 ฝ่าย ในแต่ละครอบครัวด้วย พบผลที่สำคัญคือ (1) บิดาที่มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูง เป็นผู้ปฏิเสธ ลูกน้อยกว่าบิดาที่มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้ต่ำกว่า ส่วนมารดาที่มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงนั้นนอกจากจะ ปฏิเสธลูกน้อยแล้วยังแสดงความรักลูกมากกว่า และให้การสนับสนุนลูกมากกว่ามารดาที่มี เอกลักษณ์แห่งอีโก้ต่ำ ซึ่งแสดงว่าบิดามารดาที่มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงจะสามารถอบรมเลี้ยงดูแบบ รักสนับสนุนได้มากกว่า (2) บิดา มารดาที่เลี้ยงลูกแบบรักสนับสนุนมาก มีลูกที่มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้ สูงกว่าลูกของบิดามารดาประเภทตรงข้าม (3) ถ้าบิดา มารดามีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูง ลูกสาวก็มักจะ มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้ที่พัฒนาไปได้มากด้วย แต่ถ้าครอบครัวใดบิดามารดามีเอกลักษณ์แห่งอีโก้ต่ำ บุตรสาวก็อาจจะมีจิตลักษณะนี้สูงหรือต่ำก็ได้ แสดงว่าพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในระดับ สูงของบิดามารดาอาจไม่จำเป็น หมายความว่าถ้าบิดามารดามีเอกลักษณ์แห่งอีโก้ต่ำ บุตรสาวอาจมี เอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงก็ได้ แต่ถ้าบิดามารดามีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงก็จะช่วยทำให้พัฒนาการของ เอกลักษณ์แห่งอีโก้ของบุตรสาวสูงด้วย

อุษา ศรีจินดารัตน์ (2533) ได้ศึกษานักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 6 และนักเรียน อาชีวศึกษาในชั้นที่เทียบเท่ากันในภาคใต้ จำนวน 480 คน มีอายุเฉลี่ย 17.06 ปี จากการวิเคราะห์ ความแปรปรวนของคะแนนเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ตามระดับของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ปรากฏว่า คะแนนเอกลักษณ์แห่งอีโก้ของนักเรียนแปรปรวนไปตามระดับการอบรมเลี้ยงดู แบบรัก สนับสนุนในกลุ่มนักเรียนโดยรวม และในนักเรียนกลุ่มย่อยอีกหลายกลุ่ม โดยพบว่า นักเรียนที่ รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดู แบบรักสนับสนุนมาก มีคะแนนเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงกว่า นักเรียนที่รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้น้อย และพบผลเช่นเดียวกันนี้ว่า การอบรมเลี้ยงดู แบบรักสนับสนุนมาก มีความสำคัญต่อพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในนักเรียนอาชีวศึกษา แต่ไม่พบผลเช่นนี้ในนักเรียนสามัญศึกษา และพบผลดังกล่าวในนักเรียนที่อายุมาก (18 - 21 ปี) แต่ ไม่พบผลในนักเรียนกลุ่มอายุน้อย (15 - 17 ปี)

ดุจเดือน พันธมนาวิน และคณะ (2537) ได้ทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนน เอกลักษณ์แห่งอีโก้ของนิสิต ตามระดับการอบรมเลี้ยงดู ก็พบผลเช่นเดียวกันว่าในนิสิตโดยรวมนั้น คะแนนเอกลักษณ์แห่งอีโก้ แปรปรวนไปตามระดับของการอบรมเลี้ยงดู พบว่านิสิตที่รายงานว่ ตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก เป็นนิสิตที่มีคะแนนเอกลักษณ์แห่งอีโก้ สูงกว่า นิสิตที่รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย (ดวงเดือน พันธมนาวิน และ ดุจเดือน พันธมนาวิน 2538 : 79-80)

จากผลวิจัยดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีผลต่อการ พัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน คือเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากจะมีเอกลักษณ์

แห่งตนสูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ผลนี้จึงนำมาตั้งสมมุติฐานในการวิจัยครั้งนี้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

— X 2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล - อารมณ์กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

มาร์เชีย (Waterman 1982 : 351-352 ; citing Marcia . 1980) ได้รวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องครอบครัวกับสถานภาพเอกลักษณ์ พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพแสวงหาเอกลักษณ์และสัมฤทธิ์ผลในเอกลักษณ์ทั้งผู้ชายและผู้หญิงรายงานว่า คนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

ส่วนงานวิจัยของคิกแนน (Dignan. 1965) ที่ศึกษานักศึกษาหญิงจำนวน 245 คน ก็พบว่า บุตรที่รับรู้ว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกับมารดาของตนมาก เป็นผู้ที่มียุทธศาสตร์แห่งอีโก้สูงกว่านักศึกษาหญิงที่เทียบเคียงกับมารดาน้อยที่สุด ผลเช่นนี้พบเด่นชัดยิ่งขึ้นในนักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 2 ทำให้เข้าใจได้ว่าผู้ปกครองโดยเฉพาะมารดาถ้ามีเอกลักษณ์แห่งอีโก้พัฒนามากจะเป็นผู้ที่ใช้เหตุผลกับลูกมาก ทำให้ลูกรู้สึกตัวว่าคล้ายกับมารดา และบุตรสาวเหล่านี้ก็จะมีเอกลักษณ์แห่งอีโก้ที่พัฒนามากตามไปด้วย

จากงานวิจัยของ คูกเคื่อน พันธุมนาวัน และคณะ (2537) นอกจากจะพิจารณาค่าเฉลี่ยเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในกลุ่มที่แบ่งตามระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนแล้วก็ยังพิจารณาระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล พบผลในทำนองเดียวกัน เมื่อพิจารณาการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับเอกลักษณ์แห่งอีโก้ของนิสิต นอกจากนี้ ยังพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก กลับมีความสำคัญต่อการพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ของนิสิตเพศหญิง และนิสิตที่มีผลการเรียนดี

นอกจากนี้ จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทยใช้การวิเคราะห์เบต้า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 - 2531 ผลการสังเคราะห์ของคุชฎิ โยเหลา (2537 : 86-98) พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลซึ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูทางบวก มีผลทางบวกกับตัวแปรด้านบุคลิกภาพ และสังคม นั่นคือ ถ้าเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้มากเท่าใดก็จะมีลักษณะที่พึงปรารถนาสูงขึ้นเท่านั้น และผลสรุปของงานวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูที่มีผลดีต่อบุคลิกภาพ และลักษณะทางสังคมคือการอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล ส่วนการเลี้ยงดูแบบไม่เป็นผลดีต่อตัวแปรบุคลิกภาพ และสังคมเลยคือ การอบรมเลี้ยงดูที่ไม่มีเหตุผล

จากงานวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากมีความสำคัญต่อการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากจะเป็นผู้ที่บุคลิกภาพดี สามารถปรับตัวได้ และสามารถบรรลุเอกลักษณ์แห่งตนได้ดีกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบตรงกันข้าม ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ได้นำมาเป็นหลักฐานในการตั้งสมมุติฐานของการวิจัยครั้งนี้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

3. งานวิจัยเกี่ยวกับการเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก - น้อย กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

ลิโทฟสกี และ ดูเสกส์ (Litovsky and Dusek. 1985 : 373-387) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นเกรด 7 - 9 จำนวน 130 คน เป็นชาย 56 คน หญิง 74 คน พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างความภาคภูมิใจในตนเองกับการรับรู้พฤติกรรมของพ่อแม่ในลักษณะให้ความเป็นอิสระ มีความสัมพันธ์ทางลบระหว่างความภาคภูมิใจในตนเองกับการรับรู้พฤติกรรมของพ่อแม่ในลักษณะควบคุม วัยรุ่นที่มีความภูมิใจในตนเองสูงจะรู้ว่าพ่อแม่ยอมรับ มีการควบคุมน้อย มีความยืดหยุ่น ไม่ใช้กฎบังคับและไม่วางระเบียบพฤติกรรมมากเกินไป นอกจากนี้เด็กเกรด 9 จะรู้ว่าพ่อแม่ยอมรับตนเองน้อยกว่าเกรด 7 และ 8 ผลจากการวิจัยครั้งนี้สนับสนุนว่าการพัฒนาการของอัตมโนทัศน์ในทางบวกจะเกิดขึ้น ในบรรยากาศของการยอมรับ ซึ่งทำให้วัยรุ่นได้มีอิสระและมีโอกาสเรียนรู้ความสามารถของตนเอง

ลาวอยซ์ (อุษา จินดารัตน์ 2533 : 33 ; อ้างอิงมาจาก La Voie. 1976) ได้ศึกษาพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อายุ 15 - 18 ผลการวิจัยกลุ่มที่มีพัฒนาการแห่งอีโก้สูงปรับตัวได้ และมีการยอมรับในด้านสรีระ จริยธรรม ครอบครัว และลักษณะของตนตามสังคมได้ดีกว่ากลุ่มที่มีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ต่ำ แต่การมีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับกรอบและเลี้ยงดูจากครอบครัว วัยรุ่นชายที่มีการพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย และได้รับการเอาใจใส่จากบิดามารดา ในขณะที่วัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงรายงานว่าบิดาไม่ได้เข้มงวดและให้อิสระในการแสดงความคิดเห็น ผู้ที่มีพัฒนาการเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงจะมีความเข้าใจในตนเอง เพราะเป็นบุคคลที่ยอมรับตนเอง ตามสภาพร่างกายและเพศของตนเองแล้วจึงมีความก้าวหน้าในด้านความคิด อุดมการณ์ และอาชีพของตนเอง เนื่องจากการได้ปฏิบัติสัมพันธ์ภายในครอบครัว ช่วยให้เกิดประสบการณ์ทำให้เขาสามารถปรับตัวในวัยรุ่นได้

บูรี (Buri. 1989 : 33) ได้ศึกษาถึงความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในวัยรุ่นและการเลี้ยงดูของพ่อแม่ ตลอดจนการใช้อำนาจบังคับของครอบครัว โดยศึกษาจากนักเรียนวิทยาลัย 128 คน เป็นผู้หญิง 61 คน ผู้ชาย 67 คน อายุเฉลี่ย 19.1 ปี พบว่าความมีอำนาจบังคับของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองของวัยรุ่น โดยผู้ปกครองที่ชอบใช้อำนาจในการอบรมเลี้ยงดู จะมีความสัมพันธ์แบบปฏิภาคผกผันกับความนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง

อรอนงค์ นิยมธรรม (2533) ได้ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นชายรักร่วมเพศกับวัยรุ่นชายรักต่างเพศที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยวัยรุ่นชายรักร่วมเพศ จำนวน 100 คน และวัยรุ่นชายรักต่างเพศ จำนวน 100 คน ผลปรากฏว่าวัยรุ่นที่รับรู้ว่าตนเองได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีคะแนนเฉลี่ยอัตมโนทัศน์ในทุกองค์ประกอบสูงกว่า วัยรุ่นที่รับรู้ว่าตนเองได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป และแบบ

ทอดทิ้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 001

กึ่งเพชร ชนะชัยวิบูลรัตน์ (2534) ได้ศึกษาอัตมโนทัศน์ของเด็กวัยรุ่นเพศชายที่กระทำผิดในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก จำนวน 200 คน ผลปรากฏว่า วัยรุ่นเพศชายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน แบบปล่อยปละละเลย และแบบประชาธิปไตย มีอัตมโนทัศน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านร่างกาย ส่วนตัว ครอบครัว สังคม ความเป็นเอกลักษณ์ พฤติกรรมที่ตนแสดงออกและด้านรวม ส่วนด้านศีลธรรมจรรยา วิพากวิจารณ์ตนเอง และความพึงพอใจในตนเอง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลงานวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยได้รับการเอาใจใส่ พ่อแม่มีความยืดหยุ่นไม่ควบคุมมากเกินไป ให้อิสระในการแสดงความคิดเห็น เด็กจะมีพัฒนาการเอกลักษณ์แห่งตนสูง มีความเข้าใจในตนเอง ยอมรับตนตามสภาพ ดังนั้นจึงคาดการณ์ได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยมีผลดีต่อเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นมากกว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก จึงนำผลการวิจัยเหล่านี้มาตั้งสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยมีความสัมพันธ์ทางลบกับเอกลักษณ์ของเด็กวัยรุ่น

4. งานวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต - ทางกายกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

การลงโทษที่ได้มีการศึกษามีหลายวิธี เช่น การใช้อำนาจบังคับโดยการลงโทษทางกาย การใช้วาจาคว่ำ การงดแสดงความรักใคร่ เป็นต้น ออฟแมน (Hoffman, 1970) ได้พิจารณาเปรียบเทียบอิทธิพลของการลงโทษทางกายและการลงโทษทางจิตแล้วสรุปได้ว่า การลงโทษทางกายนั้นมีประโยชน์เพียงเล็กน้อย คือ สามารถยับยั้งพฤติกรรมได้ชั่วคราว แต่การลงโทษทางกายมีผลเสียต่อเด็กมากกว่า เพราะสอนให้เด็กก้าวร้าว รังแก ข่มเหงผู้ที่อ่อนแอกว่า และทำให้เด็กเกลียดกลัวผู้ลงโทษ ส่วนการลงโทษทางจิตนั้น ได้ผลดีในการเสริมสร้างจริยธรรมของเด็กอยู่บ้าง

แม้ว่างานวิจัยเรื่องนี้จะยังไม่ปรากฏที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น แต่ก็พอสรุปได้ว่า การลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย เป็นผลดีในการเสริมสร้างจริยธรรม และพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำไปคาดคะเนในการตั้งสมมติฐานว่า ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต มีความสัมพันธ์ทางลบกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

จากงานวิจัยในต่างประเทศ และในประเทศที่ได้ศึกษาเรื่องการอบรมเลี้ยงดูที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก แบบมีเหตุผลมาก แบบควบคุมน้อย และแบบลงโทษทางจิต มีผลดีต่อการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น ซึ่งผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยเหล่านี้มาเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัวกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

- ความสำคัญของสัมพันธภาพในครอบครัว

พ่อแม่เป็นบุคคลสำคัญอันดับแรก และสำคัญที่สุดในการพัฒนาบุคลิกภาพ บุคลิกภาพอันสมบูรณ์ของลูกย่อมมาจากความสัมพันธ์อันอบอุ่นจากพ่อแม่ ความรักความอบอุ่นใจที่ลูกได้รับจะเป็นรากฐานที่สำคัญในการปรับตัว และแบบแผนพฤติกรรมที่ดีงาม (นิคม บุญมี. 2526 : 131) ลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างพ่อแม่และลูก จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโต และความต้องการของเด็ก กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ และลูกในระยะแรกควรมีลักษณะของการป้องกันคุ้มครองทั้งนี้เพราะเด็กไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ต้องพึ่งพาอาศัยพ่อแม่แทนทุกอย่าง โดยเฉพาะในปีแรกๆ ของชีวิต ต่อมาเมื่อเด็กมีวุฒิภาวะเพิ่มมากขึ้น เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้สิ่งต่างๆ เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้นสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่ลูกจึงอยู่ในลักษณะที่พ่อแม่ต้องสั่งสอนลูกของตน และเมื่อเด็กสามารถพึ่งตนเองได้มีวุฒิภาวะที่ใกล้เคียงกับพ่อแม่ เด็กก็ต้องการความเป็นเพื่อน ดังนั้นสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่ และลูก ก็ต้องเปลี่ยนไปตามลักษณะของการยอมรับความสามารถในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความพึงพอใจและมีความรักไว้วางใจในตัวลูก (Smart. 1953 : 71) จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ และลูก ดำเนินไปด้วยดี เพราะพ่อแม่สนองความต้องการของลูกได้อย่างถูกต้อง (กุลวรรณ วิทยาวาส์จุ.2526 : 2)

สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึงลักษณะพฤติกรรมที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อลูก พฤติกรรมที่ลูกปฏิบัติต่อพ่อแม่และพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อกันในด้านต่าง ๆ โดยที่กุลวรรณ วิทยาวาส์จุ. (2526 : 5-7) ได้จำแนกพฤติกรรมที่แสดงถึงสัมพันธภาพในครอบครัว ดังนี้

1. การพักผ่อนร่วมกันในครอบครัว หมายถึงการที่พ่อแม่และลูกได้มีกิจกรรมร่วมกันในการพักผ่อนหย่อนใจเมื่อมีเวลาว่าง
2. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ หมายถึงการที่ลูกได้มีส่วนร่วมกับพ่อแม่ ในการแสดงความคิดเห็น และรับรู้เกี่ยวกับทุกข์สุข ความลับในเรื่องต่าง ๆ ของพ่อแม่ เช่น ปัญหาทางการเงิน ปัญหาทางการงาน
3. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การที่ลูกได้มีส่วนร่วมกับพ่อแม่ในการตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ ภายในบ้าน เช่น การจัดระเบียบกฎเกณฑ์ภายในบ้าน
4. การเห็นชอบของพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่แสดงต่อลูกในลักษณะของการเห็นด้วยกับการกระทำ ความคิดเห็นของลูก เช่น การไม่ปฏิเสธข้อเสนอแนะข้อคิดเห็น หรือการกระทำต่าง ๆ ของลูก
5. ความรักความห่วงใยของพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่ ที่ลูกรับรู้ว่าเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรัก ความห่วงใยที่มีต่อลูก เช่น การช่วยเหลือคลายปัญหาต่างๆ การให้ความเป็นกันเองกับลูก

6. ความไว้วางใจของพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่ ที่แสดงความไว้วางใจในตัวลูกว่าสามารถปฏิบัติตนเองได้อย่างเหมาะสม สามารถช่วยเหลือตนเองได้ มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง

7. การที่พ่อแม่เห็นด้วยกับกิจกรรมของเพื่อน ๆ ของลูก หมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่ที่แสดงถึงการเห็นด้วยกับการที่ลูกไปมีกิจกรรมกับเพื่อนๆ โดยที่ไม่ขัดขวาง หรือเป็นอุปสรรคหรือแสดงถึงความไม่ไว้วางใจในการไปร่วมกิจกรรม

8. การที่ลูกยอมรับเกณฑ์มาตรฐานของพ่อแม่ หมายถึง การที่ลูกแสดงพฤติกรรมยอมรับมาตรฐานพฤติกรรมต่าง ๆ มาตรฐานการดำรงชีวิตของพ่อแม่ เช่น เห็นด้วยกับความคิดเห็นของพ่อแม่ในด้านการเรียน การทำงาน ทักษะคติ และยินยอมกระทำตามเกณฑ์ที่พ่อแม่กำหนดด้วยความยินดี

9. ความรักและความเคารพของลูกที่มีต่อพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมของลูกที่แสดงต่อพ่อแม่ซึ่งเป็นการแสดงถึงความรัก ความเคารพพ่อแม่โดยการเชื่อฟังพ่อแม่ ไม่ขัดใจ ไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ

10. การไม่มีข้อกำหนดมากเกินไป หมายถึง การที่พ่อแม่ไม่แสดงพฤติกรรมที่เป็นการกำหนด หรือจำกัดความประพฤติของลูกมากเกินไป

11. การไม่เข้มงวดกวดขันเกี่ยวกับระเบียบวินัยมากเกินไป หมายถึง การที่พ่อแม่ไม่แสดงการกระทำใด ๆ ที่สื่อแสดงถึงความเข้มงวดในระเบียบวินัย เช่น การลงโทษอย่างรุนแรง การไม่ยืดหยุ่นในระเบียบวินัย การบังคับให้ลูกปฏิบัติตามระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด โดยไม่คำนึงถึงความพร้อม

12. การไม่ปกป้องคุ้มครองมากเกินไป หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่แสดงต่อลูกอย่างไม่ปกป้องคุ้มครองมากเกินไป หรือไม่แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เหมือนหนึ่งลูกไม่มีความสามารถดูแลตนเองได้ หรือเหมือนลูกเป็นเด็กเล็ก ๆ

13. การที่พ่อแม่ไม่คอยช่วยเหลือจนถึงความสำเร็จมากเกินไป หมายถึง พ่อแม่ไม่คอยช่วยเหลือหรือรบกวนให้ลูกได้รับความสำเร็จในการทำงานมากเกินไป เช่น ไม่เชี่ยวชาญให้ลูกกระทำการต่าง ๆ มากเกินไป

14. การยินดีให้กำลังใจเพื่อความสำเร็จ หมายถึง การที่พ่อแม่ให้กำลังใจส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ลูกประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงาน ทั้งการกระทำ และด้วยคำพูด

15. ความกลมเกลียวของพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่กระทำต่อกันในลักษณะที่ไม่มีความขัดแย้งซึ่งกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน มีความรักใคร่สามัคคีกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัย

สัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่ลูกจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก การที่เด็กจะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพที่ดี มีอนาคต สามารถปรับตัวได้ จะต้องได้รับสิ่งสำคัญอันเป็นรากฐานอย่างเพียงพอ นั่นคือความรัก ความอบอุ่น และการเลี้ยงดู ซึ่งคุณสุวรรณ วิทยาวงศ์จุติ (2526) ได้ศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับปรับตัวของวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียน
สหศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายในกรุงเทพมหานคร จำนวน 499 คน ผลปรากฏว่า
สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัว โดยมีค่าสหสัมพันธ์ .4534 นั่นคือ
เด็กวัยรุ่นที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวดีจะมีการปรับตัวดี แต่ถ้าวัยรุ่นมีสัมพันธภาพในครอบครัว
ไม่ดีก็จะปรับตัวไม่ดีไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากสภาพบ้านที่อบอุ่น ภายในบ้านมีสัมพันธภาพที่ดี
ต่อกันระหว่างพ่อแม่ลูก ทำให้ลูกสามารถปรับตัวได้ และเข้าสังคมได้โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ

— ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (The Interpersonal Theory)

Sullivan กล่าวว่า ความเจริญเติบโตของร่างกายเป็นสาเหตุของความเจริญเติบโตทาง
บุคลิกภาพแต่ก็ยังน้อยกว่าอิทธิพลของสังคม ซึ่งเป็นสิ่งกำหนดให้เกิดการพัฒนาทางจิต และ
บางครั้งอิทธิพลของสังคมก็จะเข้ามามีบทบาทที่จะเข้ามาขัดขวางความเจริญเติบโตทางร่างกายได้

ซลลิแวน ได้แบ่งพัฒนาการของบุคลิกภาพเป็นขั้น ดังนี้ (นวลละออ สุภาผล. 2527 : 170-172)

1. วัยทารก (Infancy) เริ่มตั้งแต่ 2 - 3 นาที ภายหลังคลอด ถึงเริ่มหัดพูด การพูดในวัยนี้ยัง
ไม่สามารถติดต่อกับบุคคลอื่นได้ และยังไม่มีความหมาย วัยนี้บริเวณปากเป็นอวัยวะแรกที่ทารกใช้
ปะทะสังสรรค์กับสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์ของเด็กในช่วงนี้ คือการได้รับการตอบสนองความหิว
คือการได้รับนม การใช้ปากตอบสนองความต้องการของตัวเองนอกจากได้นมจากแม่แล้ว ทารกอาจ
เรียนรู้ที่จะมีความสุขในเรื่องนี้โดยไม่ต้องพึ่งแม่ เช่น การดูดนิ้วตัวเอง เป็นต้น พัฒนาการทางด้าน
ร่างกายจะมีการเคลื่อนไหวโดยใช้การประสานงานระหว่างมือกับตา มือกับปาก หูกับเสียง เป็นต้น

2. วัยเด็ก (Childhood) เริ่มต้นเมื่อเด็กมีความสามารถฝึกการออกเสียงพูดได้ชัดเจน สื่อ
ความหมายกับผู้อื่นได้ ระยะเวลาเด็กต้องการเพื่อนเล่น เพื่อนคุย เป็นระยะที่ให้ความร่วมมือ เริ่มมี
ความคาดหวังในสถานการณ์ของตนเองที่จะให้ผู้อื่นยอมรับ

3. วัยเริ่มรุ่น (Juvenile era) เป็นช่วงระยะเวลาที่เด็กได้ใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนประถมถึง
ระยะที่ร่างกายเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่งความเจริญเติบโตนี้ไปสู่การมีวุฒิภาวะทางเพศ และ
ความต้องการมีเพื่อนต่างเพศ เป็นวัยที่นำไปสู่วัยก่อนวัยรุ่น

4. วัยก่อนวัยรุ่น (Preadolescence) เป็นระยะที่มีความสำคัญแต่อาชญาทางปฏิทินค่อนข้างมี
ระยะเวลาสั้น โดยปกติการสิ้นสุดของวัยนี้ พิจารณาจากการเจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ของอวัยวะ
เพศและความเจริญเติบโตทางร่างกายอย่างรวดเร็ว แต่ทางด้านจิตวิทยาหรือทางจิตเวชสิ้นสุดด้วย
การที่เด็กมีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนความสนใจเกี่ยวกับตนเอง ไปสนใจเพื่อนต่างเพศ ซึ่งพฤติกรรม
นี้เป็นสัญญาณของการเข้าสู่วัยรุ่น

5. วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) เป็นระยะที่เด็กเข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งการเข้าสู่วัยรุ่นใน
แต่ละวัฒนธรรมจะแตกต่างกันไป วัยรุ่นตอนต้นเป็นช่วงความเจริญเติบโตที่มีระยะเวลาติดต่อกัน
ไปจนถึงระยะที่บุคคลมีความพึงพอใจในเรื่องเพศ

6. วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) เป็นระยะที่บุคลิกภาพต่าง ๆ เจริญมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งเป็นส่วนหนึ่งที่ได้พัฒนา และเป็นคุณสมบัติส่วนบุคคล

7. วัยผู้ใหญ่ (Adulthood) เป็นวัยที่สร้างความสัมพันธ์ในเรื่องความรักกับบุคคลอื่น วัยนี้การมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเป็นสิ่งสำคัญ บุคคลจะพัฒนาความสัมพันธ์บุคคลต่างเพศในเรื่องที่ไม่ใช่ธุรกิจการงาน แต่ในลักษณะให้ความพึงพอใจในชีวิตเป็นสิ่งสำคัญ และลึกซึ้งลงไปในขอบข่ายของความสนใจ

นอกจากนี้ซัลลิแวนยังกล่าวอีกว่า บุคลิกภาพจะยังไม่คงที่ตั้งแต่อายุน้อย ๆ แต่การเปลี่ยนแปลงของบุคลิกภาพจะเกิดขึ้นเมื่อใดก็ได้ ถ้ามีสถานการณ์ระหว่างบุคคลเกิดขึ้นใหม่เขาเชื่อว่ามนุษย์มีการปรับตัวได้ดี เช่น มีการยึดหยุ่น เปลี่ยนแปลง และปรับตัวให้ดีขึ้นได้ การเรียนรู้ทำให้บุคคลได้พัฒนาบุคลิกภาพอยู่เสมอ อย่างไรก็ตาม บุคลิกภาพที่พัฒนาขึ้นมานี้อาจหยุดชะงัก หรือเกิดความเสียหายขึ้นได้ ถ้าบุคคลประสบกับสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความวิตกกังวลอย่างรุนแรง และไม่สามารถปรับตัวได้

จากทฤษฎีของซัลลิแวนจะเห็นได้ว่า บุคลิกภาพของบุคคลจะพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามวัย และประสบการณ์ที่บุคคลได้สัมผัสกับบุคคลอื่น ซึ่งแวดล้อมอยู่รอบตัว การพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลจะต่อเนื่องกันไปตามสถานการณ์การปรับตัวต่อสังคม นับตั้งแต่บุคคลเกิดมาก็ต้องสัมผัสกับผู้อื่นเพื่อการเลี้ยงดู และขยายวงกว้างออกไปยังบุคคลอื่น ๆ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของบุคลิกภาพ

เด็กวัยรุ่นกับชีวิตภายในครอบครัวจึงเป็นเรื่องสำคัญที่น่าจะพิจารณา เพราะครอบครัวเป็นโลกแห่งแรกของเด็กพัฒนาการต่าง ๆ จะมีจุดเริ่มต้นมาจากชีวิตในครอบครัว ถ้าเขาได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวมาดี เขาก็สามารถพัฒนาบุคลิกภาพของเขาได้เรียบร้อยและราบรื่น แต่ถ้าเขาประสบปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัวบุคลิกภาพของเขาย่อมได้รับการกระทบกระเทือนตามไปด้วย (สมชาย ธีรชนกุล 2526 : 66) ดังนั้นความสัมพันธ์ที่ราบรื่นในครอบครัวจะเป็นเครื่องมือในการป้องกันปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จรรยา สุวรรณทัต. 2523 : 54-56)

✗ ปัจจัยที่มีส่วนในการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่ง จรรยา สุวรรณทัต ได้สรุปไว้ดังนี้

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจ - สังคม ของครอบครัว กล่าวคือครอบครัวใดมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจไม่ขาดสน ย่อมนำมาซึ่งความสงบสุขของครอบครัว เกิดความกลมเกลียวสมัคสมานกันในครอบครัว ดังเช่น การศึกษาของ โคห์น (Kohn. 1963) ในเรื่องเกี่ยวกับฐานะความเป็นอยู่ และสัมพันธ์ภาพระหว่างพ่อแม่และลูก พบว่า พ่อแม่ที่มีฐานะในระดับปานกลาง (ครอบครัวชนชั้นกลาง) มีค่านิยมในการให้ความสุข และความเห็นอกเห็นใจลูกมากกว่าชนชั้นกรรมกรที่ใช้แรงงาน นอกจากนี้รา สมประสงค์ (2520) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้พฤติกรรมแม่ของเด็กในครอบครัว

ระดับกลางกับระดับต่ำในกรุงเทพมหานคร - ธนบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 จำนวน 120 คน แบ่งเป็นเด็กชั้นกลาง 60 คน และชั้นต่ำ 60 คน และสอบถามแม่ของเด็กเหล่านี้ด้วย ผลการศึกษาสอดคล้องกับ โคห์น ว่า แม่ชนชั้นกลางให้ความรักแก่ลูกมากกว่าแม่ในครอบครัวระดับต่ำ

2. การรู้จักบทบาท และหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวตลอดจนสามารถปฏิบัติการให้สอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ของตนเองทั้งพ่อแม่และตัวเด็กเอง พ่อแม่มีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนลูกก็ควรกระทำโดยรากฐานจากเหตุและผลไม่กระทำด้วยอารมณ์จากการศึกษาของซิลเบอร์เบิร์ก (Silberberg, 1977) ได้ศึกษาพฤติกรรมการพูด และคุณภาพของปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกวัยรุ่น ที่ปัญหาทางอารมณ์ 10 ครอบครัว ดิคาเสฟติด 10 ครอบครัว และครอบครัวปกติอีก 10 ครอบครัว โดยทำการสัมภาษณ์ชนิดที่มีคำถามเป็นโครงสร้างกำหนดไว้ ครอบครัวละ 1 ชั่วโมง และมีผู้ตัดสิน 3 คน นั่งอยู่หลังกระจกที่มองเห็นทางเดียว พบว่าครอบครัวปกติแตกต่างจากครอบครัวผิดปกติทั้งสองประเภทในหลายด้าน ได้แก่ ปริมาณการปรักปรำบุตรว่าเป็นต้นเหตุของปัญหาภายในครอบครัวความเข้มแข็งในการติดต่อสื่อสารกันปริมาณปฏิสัมพันธ์กันความสามารถในการตัดสินใจร่วมกัน ความร่วมมือกัน และอิสระในการแสดงออก นอกจากนี้ยังพบว่า ครอบครัวที่มีปัญหาทางอารมณ์กับครอบครัวของเด็กที่ดิคาเสฟติด จะมีความคล้ายคลึงกันในด้านต่าง ๆ ที่ศึกษา ดังรายละเอียดที่กล่าวข้างต้น นอกจากนี้ สิริพร หลิมสิริวงศ์ (2511) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวที่ทำให้ เด็กต้องมาอยู่ในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กกลาง พบว่าส่วนใหญ่เด็กอยู่กับพ่อแม่ แต่สภาพภายในบ้านแตกแยก พ่อแม่ ทะเลาะวิวาทกันเสมอ ๆ ซึ่งเป็นการทำลายสุขภาพจิตของเด็กอย่างยิ่งในเรื่องความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ปรากฏว่าเนื่องจาก พ่อ แม่ ของเด็กมีปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัว และปัญหาหย่าร้าง จึงทำให้สภาพจิตใจของพ่อแม่ได้รับความกระทบกระเทือน มีอารมณ์ฉุนเฉียวหงุดหงิดง่าย ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ และได้ระบายออกกับเด็ก

3. การรู้จักลักษณะธรรมชาติ และความต้องการมูลฐานของเด็ก พ่อแม่ที่พยายามเข้าใจลักษณะธรรมชาติของการเจริญเติบโต และมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือเด็กเมื่อมีปัญหาย่อมมีส่วนช่วยสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดี ดังเช่นคำกล่าวของ เฟลมมิง (Fleming, 1957 : 14) ที่ว่าพ่อแม่ที่ไม่มีความรู้ทางจิตวิทยาเกี่ยวกับวัยรุ่นดีพอ ไม่เข้าใจวัยรุ่น จะเป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ และเด็กวัยรุ่นได้

4. ความคงเส้นคงวาของพ่อแม่ในการวางระเบียบวินัยปัจจุบันนี้พบว่าอิทธิพลต่อบรรยากาศในครอบครัวโดยเฉพาะวัยรุ่น ซึ่งมีความอดทนน้อยต่อการไม่คงเส้นคงวาของพ่อแม่ซึ่งเป็นต้นเหตุให้เกิดความคลอนแคลนในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่และลูก ดังเช่น การศึกษาของ วาสนา สรมณี และคณะ (2517) ได้ทำการศึกษาลูกที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่เป็นโรคจิต 11 ราย พบว่าเด็กเหล่านี้มักจะป่วยเป็นโรคจิตด้วย ที่เป็นเช่นนั้น เพราะพ่อแม่ที่เป็นโรคจิตจะมีการ

สื่อสารทางวาจา และความสัมพันธ์ที่ผิดปกติกับลูก

จากการศึกษาที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า สภาพทางเศรษฐกิจ การควบคุมอารมณ์ของพ่อแม่ และการไม่เข้าใจธรรมชาติของเด็ก ล้วนมีผลต่อการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว และสัมพันธภาพในครอบครัวที่คลอนแคลนก็จะส่งผลต่อเด็ก ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ อีกมากมาย

✓ นอกจากนี้ปัจจัยที่มีส่วนในการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวที่กล่าวมาแล้ว นวลละออ สุภาพผล (ลักษณะ ฤทธิสนธิ์ 2532 : 15-16 ; อ้างอิงมาจากนวลละออ สุภาพผล : 2524) ได้กล่าวถึงสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวมักจะขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้ด้วย

1. ระเบียบกฎเกณฑ์ และความคาดหวังต่าง ๆ พ่อแม่ควรมืออย่างแจ่มชัด ถึงเวลากลับบ้าน การทำการบ้าน ช่วยเหลืองานในครอบครัว และความรับผิดชอบอื่น ๆ
2. การยึดมั่น-เด็กวัยรุ่นมองทุกอย่างด้วยความสดชื่นแต่พ่อแม่อาจต้องการให้เขาคิดทบทวนพฤติกรรมของเขาใหม่ ควรเป็นในลักษณะผ่อนปรน
3. สนับสนุนให้กำลังใจ พ่อแม่ต้องแสดงความไว้วางใจ และเชื่อมั่นว่าเขาเป็นคนดี
4. ตระหนักถึงความต้องการเป็นอิสระ และความเป็นเอกัตบุคคล การคัดค้านใจในเรื่องต่าง ๆ และความผิดพลาดบางอย่าง
5. หลีกเลี่ยงวิพากษ์วิจารณ์ และติเตียน เด็กวัยรุ่นยังไม่มีความแน่ใจเกี่ยวกับตนเอง การติเตียนหรือวิจารณ์ อาจทำให้เขารู้สึกผิดหวัง
6. ความรักและเอาใจใส่ เด็กวัยรุ่นจะไม่แสดงว่าตนต้องการ 2 สิ่งนี้ แต่แท้จริงเขายังคงต้องการให้พ่อแม่รักใคร่ และยอมรับเขา

งานวิจัยเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัวกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

✓ ออร์ (Ort, 1978) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัว และการปรับตัวในด้านมโนภาพแห่งตน และความมั่นคงทางอารมณ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กที่เรียนชั้น 8 - 10 จำนวน 110 คน พบว่า เด็กวัยรุ่นที่มีการปรับตัวในด้านมโนภาพแห่งตนและความมั่นคงในอารมณ์ดี เมื่อมีสัมพันธภาพในครอบครัวดีด้วย

เนลสัน (Nelson, 1985 : 1191) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศในครอบครัว บรรยากาศในห้องเรียน และอัตมโนทัศน์ ความพึงพอใจ และความสำเร็จของเด็กเกรด 7 และ 9 จำนวน 196 คน พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างอัตมโนทัศน์กับระดับของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูก และความพึงพอใจในครอบครัว อัตมโนทัศน์มีความสัมพันธ์กับบรรยากาศในห้องเรียนและบรรยากาศในครอบครัว นักเรียนที่ได้คะแนนอัตมโนทัศน์สูงจะอยู่ในครอบครัวที่มีบรรยากาศในลักษณะที่มีการสนับสนุนและเสริมสร้างสูง และบรรยากาศในห้องเรียนในลักษณะสนับสนุนและเสริมสร้างมีความสัมพันธ์กับอัตมโนทัศน์ด้านการเรียนในระดับสูง

นอกจากนี้ มาร์เซีย (Waterman, 1982 : 351-352 ; citing Marcia 1980) ได้รวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องครอบครัวกับสถานภาพเอกลักษณ์ พบว่าแบบปิดในเอกลักษณ์ (การผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องครอบครัวกับสถานภาพเอกลักษณ์ พบว่าแบบปิดในเอกลักษณ์ (การบรรลุเอกลักษณ์) มีความใกล้ชิดกับบิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดู เพราะบุตรเป็นศูนย์กลางของการเอาใจใส่ของบิดามารดา บิดาของบุตรที่มีสถานภาพแบบปิดในเอกลักษณ์มักมีความหวงแหนและให้ความคุ้มครองแก่บุตรชายมากในขณะที่ให้ความช่วยเหลือและเอาใจใส่แก่บุตรหญิงมากเช่นกัน ส่วนบุตรชายก็ปรารถนาให้ครอบครัวช่วยตัดสินใจให้ในเรื่องสำคัญในชีวิต ตรงข้ามกับผู้ที่มีสถานภาพสับสนในเอกลักษณ์ทั้งผู้ชายและผู้หญิง ต่างรายงานว่าตนไม่มีความใกล้ชิดกับครอบครัว บิดามารดาไม่ให้ความสนใจ เหมินเฉย มีความแตกแยก และไม่มี ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้บุตรกับบิดามารดาไม่สามารถเข้ากันได้ นอกจากนี้ความสัมพันธ์ของบิดามารดาที่มีบุตรเพศเดียวกับตน มีความสำคัญต่อการพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งตนมากกว่าความสัมพันธ์ของบิดาหรือมารดาที่มีบุตรต่างเพศกับตน คือบิดาก็จะมีความสำคัญต่อบุตรชายมากกว่ามารดา และมารดาจะมีความสำคัญต่อบุตรหญิงมากกว่าบิดา ในความสำเร็จของการแก้ไขวิกฤติการณ์เอกลักษณ์

โกรทแวนท์ และ คูเปอร์ (Grotevant and Cooper, 1985) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับเด็กวัยรุ่น และพัฒนาการทางจิตสังคม ในกลุ่มตัวอย่าง 84 ครอบครัว ที่มีบุตรเรียนอยู่ชั้นมัธยมปลายและมีบุตรวัยเด็กอีกหนึ่งคน โดยผู้วิจัยได้อัดเทปการสนทนาที่ใช้เวลาประมาณ 20 นาทีโดยให้แต่ละครอบครัววางแผนกิจกรรมร่วมกันในช่วงวันหยุด 2 สัปดาห์ โดยไม่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณเพื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์กันภายในครอบครัว เกี่ยวกับการแก้ปัญหาและการร่วมกันปรับแผนการ เพื่อดูการมีส่วนร่วมของบุตรวัยรุ่นในครอบครัว พบว่า รูปแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุตรชายกับบิดาเกี่ยวกับพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งตน นอกจากนี้ยังพบว่า ความสามารถสื่อสารกันภายในครอบครัวสัมพันธ์กับพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งตน

ฮอเซอร์ และคณะ (อุษา จินดารัตน์, 2535 : 32 ; อ้างอิงมาจาก Hauser et al. 1984) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง บิดามารดา กับบุตร ที่แสดงถึงลักษณะของครอบครัวที่เป็นสาเหตุของพัฒนาการเอกลักษณ์แห่งอีโก้มีการเปรียบเทียบวัยรุ่นสองกลุ่ม คือกลุ่มผู้ป่วยโรคจิตในโรงพยาบาล 27 คนกลับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมปลายปกติ 34 คน ที่คัดเลือกจากผู้ที่มิมีลักษณะภูมิหลังคล้ายคลึงกับกลุ่มแรก วัดระดับพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ปรากฏว่า กลุ่มผู้ป่วยโรคจิตมีระดับพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ต่ำกว่านักเรียนปกติ แล้วสร้างสถานการณ์ในห้องทดลอง โดยให้บุตรกับบิดามารดาช่วยกันอภิปรายเพื่อแสดงความคิดเห็นแก้ปัญหา ตั้งคำถาม หาเหตุผล และค้นหาข้อตกลงในข้อสรุปต่างๆ ในเรื่องเกี่ยวกับการตัดสินใจเชิงจริยธรรม แล้วใช้วิธีการทางจิตวิเคราะห์และการรู้การคิด พบว่า ระดับพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้สัมพันธ์กับรูปแบบสัมพันธ์ภาพในครอบครัวคือ การสนทนาที่ยอมรับเหตุผลซึ่งกันและกัน และการสนทนาที่ไม่ยอมรับเหตุผลซึ่งกัน

และกัน การวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดจะร่วมกันคิดร่วมกันแก้ปัญหา จะมีการสนทนาที่ยอมรับเหตุผลซึ่งกันและกัน ทำให้วัยรุ่นในครอบครัวนั้นมีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูง ในขณะที่ครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กันห่างเหินชอบการบังคับควบคุมบุตร จะมีการสนทนาที่ไม่ยอมรับเหตุผลซึ่งกันและกัน ทำให้วัยรุ่นในครอบครัวประเภทนี้มีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ต่ำ ฉะนั้น สัมพันธภาพในครอบครัวดีจะมีผลต่อพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ของวัยรุ่น

แอนเดอร์สัน และ เฟลมมิง (Anderson and Fleming. 1987 : 1537) ได้ศึกษาขบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตน (Ego Identity) ของนิสิตวัยรุ่นจำนวน 93 คน โดยให้รายงานความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ผลปรากฏว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวในลักษณะที่แน่นแฟ้นกับการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่น

แอดัมส์ (Adams. 1985) ได้ศึกษาครอบครัว 45 ครอบครัว โดยเก็บข้อมูลจากสามี ภรรยา และบุตรสาวซึ่งเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง โดยวัดพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ผลปรากฏว่า บิดามารดาที่มีความสัมพันธ์อันดีต่อบุตรสาว มีลูกที่มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงกว่าลูกของบิดา มารดาประเภทตรงข้ามกัน

จากงานวิจัยในต่างประเทศข้างต้นจะเห็นว่าเด็กวัยรุ่นที่อยู่ในสถานภาพสับสนในเอกลักษณ์ จะไม่มีความใกล้ชิดกับครอบครัว แต่ในทางตรงข้ามเด็กวัยรุ่นที่สัมฤทธิ์ผลในเอกลักษณ์จะมีความขัดแย้งกับครอบครัวน้อย นั่นคือครอบครัวที่พ่อแม่ลูกมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด พ่อแม่ให้ความรัก ความสนใจเอาใจใส่ ร่วมกันแก้ปัญหา มีกิจกรรมร่วมกัน มีการสนทนา ยอมรับเหตุผลซึ่งกันและกันจะช่วยให้ลูกสามารถพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนได้สูง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวมีผลต่อพัฒนาการเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

*ส่วนงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาถึงสัมพันธภาพในครอบครัวกับตัวแปรอื่น เช่น งานวิจัยของ

กุลวรรณ วิทาวงสุจิ (2526) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวของวัยรุ่น ผลปรากฏว่าสัมพันธภาพในครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัว ซึ่งสอดคล้องกับ สังวาลย์ สมสนิท (2518) ที่ได้ศึกษาความขัดแย้งกับพ่อแม่และการปรับตัวของเด็กวัยรุ่น ผลปรากฏว่าความขัดแย้งของเด็กวัยรุ่นที่มีต่อพ่อแม่สัมพันธ์กับการปรับตัวของเด็กวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และวัยรุ่นที่มีความขัดแย้งกับพ่อแม่น้อยปรับตัวได้ดีกว่าวัยรุ่นที่มีความขัดแย้งกับพ่อแม่มากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจณปัจจนิก (2524) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิต และจริยธรรมของเด็กวัยรุ่น พบว่าทัศนคติของเด็กวัยรุ่นที่มีต่อบิดาเป็นตัวแทนอาการเจ็บป่วยทางกาย และมีปัญหาทางจิตที่สำคัญในวัยรุ่นหลายประเภท ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของบิดาที่จะมีส่วนส่งเสริม หรือทำลายสุขภาพกายและจิตของลูก

จะเห็นได้ว่าสัมพันธภาพในครอบครัว มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กวัยรุ่นเป็นอย่างมาก สัมพันธภาพในครอบครัวที่ดีจะช่วยส่งเสริม และพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก ให้สามารถปรับตัวได้ดี มีสุขภาพจิตดี อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักตนเองและมีเอกลักษณ์แห่งตนที่สมบูรณ์

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า การอบรมเลี้ยงดู และสัมพันธภาพในครอบครัว เป็นเรื่องสำคัญยิ่งที่จะหล่อหลอมให้เด็กวัยรุ่น เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพดีสามารถปรับตัวได้ มีแนวทางชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก - น้อย การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล - อารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก - น้อย การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต - ทางกาย และสัมพันธภาพในครอบครัวกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมสั่งสอนให้เด็กวัยรุ่นมีบุคลิกภาพที่พึงประสงค์และผ่านพ้นระยะวิกฤตแห่งพัฒนาการของวัยรุ่นบรรลุเอกลักษณ์แห่งตนได้สำเร็จ

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

- 1 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น
- 2 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น
- 3 การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย มีความสัมพันธ์ทางลบกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น
- 4 การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย มีความสัมพันธ์ทางลบกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น
- 5 เด็กวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่าง ที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีจะมีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี
- 6 เด็กวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก และ มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีมีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยและมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี
- 7 เด็กวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และมีสัมพันธภาพในครอบครัวดี มีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์ และมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี

8. เด็กวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยและมีสัมพันธภาพในครอบครัวดี มีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก และมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี

9. เด็กวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต และมีสัมพันธภาพในครอบครัวดี มีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายและมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี

10. การอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ และสัมพันธภาพในครอบครัวแต่ละตัวแปรสามารถทำนายเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

✓ ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2539 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีท้องที่การศึกษา 8 กลุ่ม จำนวน 115 โรงเรียน

✓ กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2539 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 200 คน

✕ วิธีการสุ่มตัวอย่าง✕ ใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling)

1. สุ่มกลุ่มโรงเรียนมา 1 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม 5
2. สุ่มเขตมา 2 เขต จากกลุ่มโรงเรียนที่สุ่มมา ได้แก่ เขตบึงกุ่ม และเขตหนองจอก
3. สุ่มโรงเรียนมาเขตละ 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า และโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก
4. สุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนทั้ง 2 แห่ง โรงเรียนละ 100 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง 200 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถาม 3 ฉบับ คือ

1. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู 4 แบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนั่นสนุนมาก - น้อย การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล - อารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก - น้อย การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต - ทางกาย

2. แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว

3. แบบสอบถามเอกลักษณ์แห่งตน

โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะของเครื่องมือแต่ละฉบับ การให้คะแนน การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ และตัวอย่างเครื่องมือ ดังนี้

(1) แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู 4 แบบ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2528) จำนวนอย่างละ 10 ข้อ รวม 40 ข้อ ซึ่ง ดวงเดือน พันธุมนาวิน

(2528) ได้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก - น้อย ได้เท่ากับ 0.70 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล - อารมณ์ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.63 การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก - น้อย ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72 การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต - ทางกาย ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.59 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำมาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามของการอบรมเลี้ยงดูดังนี้ แบบรักสนับสนุนมาก-น้อย มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 3.66 - 14.87 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.83 แบบใช้เหตุผล-อารมณ์ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 5.34 - 10.53 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.78 แบบควบคุมมาก-น้อย มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 2.66 - 8.07 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.53 แบบลงโทษทางจิต-ทางกาย มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 1.97 - 12.23 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.60

1.1 ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ชนิด 6 คำตอบ จากจริงที่สุด ถึงไม่จริงเลย

ตัวอย่าง แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก - น้อย

(0) พ่อแม่เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของฉันอยู่เสมอ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

ตัวอย่าง แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล - อารมณ์

(0) พ่อแม่จะอธิบายเหตุผลในการที่ลงโทษฉันทุกครั้ง

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

ตัวอย่าง แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก - น้อย

(0) พ่อแม่ไม่ชอบให้ฉันออกจากบ้านโดยไม่มีผู้ใหญ่ควบคุม

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

ตัวอย่าง แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต - ทางกาย

(0) เมื่อฉันทำให้พ่อแม่โมโหท่านมักทุบตีฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

1 2 เกณฑ์การให้คะแนน

<u>ข้อความทางบวก</u>		<u>ข้อความทางลบ</u>	
ตอบจริงที่สุด	ให้ 6 คะแนน	ตอบจริงที่สุด	ให้ 1 คะแนน
ตอบจริง	ให้ 5 คะแนน	ตอบจริง	ให้ 2 คะแนน
ตอบค่อนข้างจริง	ให้ 4 คะแนน	ตอบค่อนข้างจริง	ให้ 3 คะแนน
ตอบค่อนข้างไม่จริง	ให้ 3 คะแนน	ตอบค่อนข้างไม่จริง	ให้ 4 คะแนน
ตอบไม่จริง	ให้ 2 คะแนน	ตอบไม่จริง	ให้ 5 คะแนน
ตอบไม่จริงเลย	ให้ 1 คะแนน	ตอบไม่จริงเลย	ให้ 6 คะแนน

(2) แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว ผู้วิจัยได้ปรับปรุงมาจากแบบวัดของ กุลวรรณ วิทยาวังศรีจุ (2526) แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว มาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 1.77 - 12.41 และค่าความเชื่อมั่น ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.89

2 1 ลักษณะของแบบวัดเป็นมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 4 คำตอบ จากน้อยมาก ถึงไม่เคยเลย

ตัวอย่าง

(0) พ่อแม่และฉันมักคุยกันเมื่อมีเวลาว่าง

_____ . _____
 บ่อยมาก บ่อย นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

(00) เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในบ้านพ่อแม่มักจะปรึกษากัน

_____ . _____
 บ่อยมาก บ่อย นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

2 2 เกณฑ์การให้คะแนน

<u>ข้อความทางบวก</u>		<u>ข้อความทางลบ</u>	
ตอบบ่อยมาก	ให้ 4 คะแนน	ตอบบ่อยมาก	ให้ 1 คะแนน
ตอบบ่อย	ให้ 3 คะแนน	ตอบ บ่อย	ให้ 2 คะแนน
ตอบนาน ๆ ครั้ง	ให้ 2 คะแนน	ตอบนาน ๆ ครั้ง	ให้ 3 คะแนน
ตอบไม่เคยเลย	ให้ 1 คะแนน	ตอบไม่เคยเลย	ให้ 4 คะแนน

(3) แบบสอบถามเอกลักษณ์แห่งตน ผู้วิจัยได้ปรับปรุงมาจากแบบสอบถามของ อุษา จินคาร์ตัน (2533) ซึ่ง อุษา จินคาร์ตัน (2533) หาค่าความเชื่อมั่นได้ 0.80 เมื่อผู้วิจัยได้นำมา
ใช้วัดในแบบสอบถาม
 (2)

ปรับปรุงแล้ว ได้หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 2.75 - 7.97 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86

3.1 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 6 คำตอบ จากจริงที่สุดถึงไม่จริงเลย

ตัวอย่าง

(0) ฉันรู้ว่าฉันควรจะดำเนินชีวิตอย่างไร

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

(00) ฉันไม่แน่ใจว่าตัวฉันเองเป็นใคร

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3.2 เกณฑ์การให้คะแนน

<u>ข้อความทางบวก</u>		<u>ข้อความทางลบ</u>	
ตอบจริงที่สุด	ให้ 6 คะแนน	ตอบจริงที่สุด	ให้ 1 คะแนน
ตอบจริง	ให้ 5 คะแนน	ตอบจริง	ให้ 2 คะแนน
ตอบก่อนข้างจริง	ให้ 4 คะแนน	ตอบก่อนข้างจริง	ให้ 3 คะแนน
ตอบก่อนข้างไม่จริง	ให้ 3 คะแนน	ตอบก่อนข้างไม่จริง	ให้ 4 คะแนน
ตอบไม่จริง	ให้ 2 คะแนน	ตอบไม่จริง	ให้ 5 คะแนน
ตอบไม่จริงเลย	ให้ 1 คะแนน	ตอบไม่จริงเลย	ให้ 6 คะแนน

✕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบสอบถามทั้ง 3 ฉบับ ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง หลังจากได้ติดต่อบุคคลผู้
อำนวยการโรงเรียนแล้ว
2. เลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไว้ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ แล้วนำคะแนนที่ได้มา
วิเคราะห์ต่อไป เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ตั้งไว้

✕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

- ✕ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS⁺ โดยดำเนินการดังนี้
- ✕ 1. หาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น
โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้สูตรของ เพียร์สัน (Pearson Product Moment
Coefficient of Correlation) เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อ 1,2,3 และ 4
- ✕ 2. เปรียบเทียบเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวแตกต่างกัน
โดยใช้ t - test เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อ 5
- ✕ 3. วิเคราะห์ความแปรปรวน 2 ทาง (Two-Way Analysis of Variance) เพื่อทดสอบ
สมมุติฐานข้อ 6,7,8 และ 9 ในกรณีที่มีความแตกต่างกันอย่างเชื่อมั่นได้ หาความแตกต่างรายคู่โดยวิธี
ของนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls)
- 4. หาดัชนีทำนายเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น โดยใช้ Multiple Regression เพื่อทดสอบ
สมมุติฐานข้อ 10

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและสัมพันธภาพในครอบครัวกับ
เอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น” มีจุดประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการ
อบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบใน 4 แบบ คือ แบบรักสนับสนุนมาก-น้อย, แบบใช้เหตุผล-อารมณ์, แบบ
ควบคุมมาก-น้อย, แบบลงโทษทางจิต-ทางกาย และสัมพันธภาพในครอบครัวกับเอกลักษณ์แห่งตน
ของเด็กวัยรุ่น โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2539
ของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้กำหนดหัวข้อการเสนอตามข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้วิธี
การทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีหลายชนิดคือ การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
(Correlation Coefficient), t-test, F-test และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple-Regression
Analysis).

ก่อนเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะได้นำเสนอข้อมูลทั่วไป
ของกลุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นพื้นฐานในการเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะและขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน
การวิจัยครั้งนี้ เพื่อพิจารณาการวิเคราะห์ข้อมูลในรายละเอียดต่าง ๆ ต่อไป

ข้อมูลทั่วไป 3 ตาราง ดังนี้

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2539 แบ่งตาม
เขตการศึกษา

เขต	โรงเรียน	จำนวน
เขตบึงกุ่ม	โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า	100
เขตหนองจอก	โรงเรียนมัธยมศึกษาวัดหนองจอก	100
รวม		200

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<u>แบบรักสนับสนุนมาก - น้อย</u>		
แบบรักสนับสนุนมาก	120	60
แบบรักสนับสนุนน้อย	80	40
รวม	200	100
<u>แบบใช้เหตุผล - อารมณ์</u>		
แบบใช้เหตุผล	101	50.50
แบบใช้อารมณ์	99	49.50
รวม	200	100
<u>แบบควบคุมมาก - น้อย</u>		
แบบควบคุมมาก	98	49
แบบควบคุมน้อย	102	51
รวม	200	100
<u>แบบลงโทษทางจิต - ทางกาย</u>		
แบบลงโทษทางจิต	105	52.50
แบบลงโทษทางกาย	95	47.50
รวม	200	100

จากตาราง 2 นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 60 นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยคิดเป็นร้อยละ 40 ส่วนนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลคิดเป็นร้อยละ 50.50 แบบใช้อารมณ์ คิดเป็นร้อยละ 49.50 แบบควบคุมมาก คิดเป็นร้อยละ 49 แบบควบคุมน้อย คิดเป็นร้อยละ 51 แบบลงโทษทางกาย คิดเป็นร้อยละ 47.50 และลงโทษทางจิตร้อยละ 52.50 ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบมีจำนวนใกล้เคียงกัน

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสัมพันธภาพในครอบครัว

สัมพันธภาพในครอบครัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สัมพันธภาพในครอบครัวดี	98	49
สัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี	102	51
รวม	200	100

จากตาราง 3 นักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี คิดเป็นร้อยละ 49 นักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี คิดเป็นร้อยละ 51 ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกัน

ต่อไปนี้เป็น การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน เริ่มจากสมมติฐานข้อ 1 ถึง ข้อ 10

การวิเคราะห์ข้อมูล ตามสมมติฐานข้อ 1 ที่ว่า “การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น” ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย กับ เอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

รหัส	ตัวแปร	X1	X5
X1	การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย	1.00	.44**
X5	เอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น		1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 ปรากฏว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 นั่นคือเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีเอกลักษณ์แห่งตนสูง ส่วนเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยมีเอกลักษณ์แห่งตนต่ำ

การวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานข้อ 2 ที่ว่า “การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น” ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ กับ เอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

รหัส	ตัวแปร	X2	X5
X2	การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์	1.00	.47**
X5	เอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น		1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 ปรากฏว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 นั่นคือ เด็กวัยรุ่น ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีเอกลักษณ์แห่งตนสูง ส่วนเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์มีเอกลักษณ์แห่งตนต่ำ

การวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานข้อ 3 ที่ว่า “การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย มีความสัมพันธ์ทางลบกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น” ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

รหัส	ตัวแปร	X3	X5
X3	การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย	1.00	- .12
X5	เอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น		1.00

จากตาราง 6 ปรากฏว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น ไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3

การวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานข้อ 4 ที่ว่า “การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-กาย มีความสัมพันธ์ทางลบกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น” ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย กับ เอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

รหัส	ตัวแปร	X4	X5
X4	การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย	1.00	- .20*
X5	เอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น		1.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 7 ปรากฏว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น มีความสัมพันธ์กันเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 , ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 คือพบว่า เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต มีเอกลักษณ์แห่งตนสูง ส่วนเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกาย มีเอกลักษณ์แห่งตนต่ำ

การวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานข้อ 5 ที่ว่า “เด็กวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี จะมีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี” “ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์คะแนนเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวแตกต่างกัน

กลุ่ม	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าที
สัมพันธภาพในครอบครัวดี	98	136.34	15.27	7.70***
สัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี	102	120.25	14.27	

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 8 ปรากฏว่า เอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น ที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี กับเด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 คือ เด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีจะมีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดีอย่างเชื่อมั่นได้ ผลจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน ข้อ 6 ที่ว่า “เด็กวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก และมีสัมพันธภาพในครอบครัวดี มีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยและมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี” ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น โดยพิจารณาจากการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย กับสัมพันธภาพในครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	D.F. ms.		
	ดีเอฟ	เอ็มเอส	เอฟ
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย (ก)	1	893.06	4.18*
สัมพันธภาพในครอบครัว (ข)	1	6742.99	31.55***
ก×ข	1	208.63	98
ที่เหลือ	196	213.71	
ทั้งหมด	199	280.98	

*,*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05,.001 ตามลำดับ

จากตาราง 9 ปรากฏว่าคะแนนเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นไม่มีความแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์แบบสองทางของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย กับสัมพันธภาพในครอบครัว ผลนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 6

ผลที่ปรากฏเพิ่มเติมพบว่า คะแนนเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นแปรปรวนไปตามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งค่าเฉลี่ยเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากเท่ากับ 132.99 และค่าเฉลี่ยเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย เท่ากับ 120.85 นั่นคือ เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย

นอกจากนี้ยังพบว่า คะแนนเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นแปรปรวนตามสัมพันธภาพในครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งผลนี้ได้กล่าวแล้วในสมมติฐานข้อ 5 (ดูตาราง 8)

การวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานข้อ 7 ที่ว่า “เด็กวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และมีสัมพันธภาพในครอบครัวดี มีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์ และมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี” ปรากฏผลดังนี้ .

ตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น โดยพิจารณาจากการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ กับสัมพันธภาพในครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	อีเอฟ	เอ็มเอส	เอฟ
การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ (ก)	1	3051.46	14.98***
สัมพันธภาพในครอบครัว (ข)	1	6908.24	33.90***
ก×ข	1	1.15	.01
ที่เหลือ	196	203.76	
ทั้งหมด	199	280.98	

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 10 ปรากฏว่าคะแนนเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น ไม่มีความแปรปรวนตามปฏิสัมพันธ์แบบสองทางของการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ กับสัมพันธภาพในครอบครัว ผลนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 7

ผลที่ปรากฏเพิ่มเติม พบว่า คะแนนเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น แปรปรวนตามการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งค่าเฉลี่ยเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลเท่ากับ 134.80 และค่าเฉลี่ยเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์เท่ากับ 121.33 นั่นคือ เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่า เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์

นอกจากนี้ยังพบว่า คะแนนเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นแปรปรวนตามสัมพันธภาพในครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งผลนี้ได้กล่าวไว้ในสมมติฐานที่ 5 (ดูตาราง 8)

การวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานข้อ 8 ที่ว่า “เด็กวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย และมีสัมพันธภาพในครอบครัวดี มีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก และมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี” ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น โดยพิจารณาจากการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย และสัมพันธภาพในครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	ดีเอฟ	एमएस	เอฟ
การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย (ก)	1	594.48	2.75
สัมพันธภาพในครอบครัว (ข)	1	13355.73	61.75***
ก×ข	1	1.38	.01
ที่เหลือ	196	216.29	
ทั้งหมด	199	280.98	

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 11 ปรากฏว่า คะแนนเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นไม่มีความแปรปรวนตามปฏิสัมพันธ์แบบสองทางของการอบรมเลี้ยงดู แบบควบคุมมาก-น้อย กับสัมพันธภาพในครอบครัว ผลนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 8

ผลที่ปรากฏเพิ่มเติมพบว่า คะแนนเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น แปรปรวนตามสัมพันธภาพในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งผลนี้ได้กล่าวแล้วในสมมติฐานข้อ 5 (ดูตาราง 8)

การวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานข้อ 9 ที่ว่า “เด็กวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต และมีสัมพันธภาพในครอบครัวดี มีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกาย และมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี” ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น โดยพิจารณาจากการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย และสัมพันธภาพในครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	ดีเอฟ	एमएस	เอฟ
การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-กาย (ก) ($J-1$)	1	23.09	.11
สัมพันธภาพในครอบครัว (ข) ($K-1$)	1	10768.04	49.52***
กxข ($(J-1)(K-1)$)	1	345.29	1.59
ที่เหลือ ($JK - 1$)	196	217.45	
ทั้งหมด	199	280.98	

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 12 ปรากฏว่า คะแนนเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นไม่มีความแปรปรวนตามปฏิสัมพันธ์แบบสองทางของการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย กับสัมพันธภาพในครอบครัว ผลนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 9

แต่ปรากฏว่า คะแนนเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นแปรปรวนตามสัมพันธภาพในครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งผลนี้ได้กล่าวมาแล้วในสมมติฐานข้อ 5 (ดูตาราง 8)

การวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานข้อ 10 ที่ว่า “การอบรมเลี้ยงดู ทั้ง 4 แบบ และ สัมพันธภาพในครอบครัวแต่ละตัวแปรสามารถทำนายเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นได้” ปรากฏผล ดังนี้

ตาราง 13 เพอร์เซ็นต์การทำนายและตัวทำนายเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

ตัวถูกทำนาย (ตัวแปรเกณฑ์)	ตัวทำนาย	เพอร์เซ็นต์ การทำนาย	ระดับนัยสำคัญ
เอกลักษณ์แห่งตน ของเด็กวัยรุ่น	การอบรมเลี้ยงดู		
	- แบบรักสนับสนุนมาก-น้อย	0.00	-
	- แบบใช้เหตุผล-อารมณ์	22.01	.05
	- แบบควบคุมมาก-น้อย	0.00	-
	- แบบลงโทษทางจิต-ทางกาย	0.00	-
	- สัมพันธภาพในครอบครัว	31.70	.001

จากตาราง 13 ปรากฏว่า ตัวแปรที่สามารถทำนายเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นได้อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ ทำนายได้ 22.01 เพอร์เซ็นต์ และ สัมพันธภาพในครอบครัวสามารถทำนายได้ 31.70 เพอร์เซ็นต์ ส่วนตัวทำนายอีก 3 ตัวแปร คือ การ อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย แบบควบคุมมาก-น้อย และแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย ไม่ สามารถทำนายเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นได้ (0 เพอร์เซ็นต์) ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐาน เพียงครั้งหนึ่ง

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1 ตามสมมติฐานข้อที่ 1 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งผลนี้เป็นไปตามสมมติฐาน

2. ตามสมมติฐานข้อที่ 2 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล - อารมณ์ กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งผลนี้เป็นไปตามสมมติฐาน

3. ตามสมมติฐานข้อที่ 3 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อยกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งผลนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

4. ตามสมมติฐานข้อที่ 4 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า มีความสัมพันธ์กันเชิงลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลนี้เป็นไปตามสมมติฐาน

5 ตามสมมติฐานข้อที่ 5 เปรียบเทียบเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี และเด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี โดยการทดสอบค่า t พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี มีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี ซึ่งผลนี้เป็นไปตามสมมติฐาน

6 ตามสมมติฐานข้อที่ 6 เปรียบเทียบเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย และสัมพันธภาพในครอบครัว โดยการสอบ two-way ANOVA พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างเชื่อมั่นได้ ผลนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แต่พบว่าเมื่อเปรียบเทียบเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย

7. ตามสมมติฐานข้อที่ 7 เปรียบเทียบเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น ที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ และสัมพันธภาพในครอบครัว โดยการสอบ two-way ANOVA พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างเชื่อมั่นได้ ผลนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แต่พบว่าเมื่อเปรียบเทียบเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นกับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์

8. ตามสมมติฐานข้อที่ 8 เปรียบเทียบเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นที่มีครอบครัว เลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย และสัมพันธภาพในครอบครัว โดยการสอบ two-way ANOVA พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างเชื่อมั่นได้ ผลนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

9. ตามสมมติฐานข้อที่ 9 เปรียบเทียบเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นที่มีการอบรมเลี้ยงดู แบบลงโทษทางจิต-ทางกาย และสัมพันธภาพในครอบครัว โดยการสอบ two-way ANOVA พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างเชื่อมั่นได้ ผลนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

10. ตามสมมติฐานข้อที่ 10 หาตัวทำนายเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น จากการอบรม เลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ และสัมพันธภาพในครอบครัว โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ตัวแปรที่สามารถทำนายเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือตัวแปรการ อบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ และสัมพันธภาพในครอบครัว โดยที่สัมพันธภาพใน ครอบครัวสามารถทำนายเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นได้ดีที่สุด ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐาน เพียงครั้งหนึ่ง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทที่ 4 ได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู และสัมพันธภาพในครอบครัวกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น ซึ่งมีนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน โดยใช้แบบสอบถาม จากนั้นได้นำข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์ตามสมมติฐาน ซึ่งมีอยู่ 10 ข้อ บทนี้จะเป็นการประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแนวของการสรุปผลสมมติฐาน คือความ และอภิปรายผลในแง่ต่าง ๆ อย่างละเอียดโดยจะสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน

1 การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 1 สมมติฐานข้อนี้กล่าวว่า “การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น” สมมติฐานข้อนี้คาดว่า เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากจะมีเอกลักษณ์แห่งตนสูง ส่วนเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยจะมีเอกลักษณ์แห่งตนต่ำ ซึ่งผลนี้จะเป็นลักษณะของความสัมพันธ์เชิงบวกของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น ทั้งนี้เนื่องจากเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากจะมีพ่อแม่ที่ให้ความใกล้ชิดสนิทสนม หอกล้อ พูดคุยด้วยเสียงอันไพเราะ นุ่มนวล แสดงความรักใคร่ เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุข สนับสนุนให้ลูกมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกอย่าง แสดงความภาคภูมิใจในตัวลูก ให้คำปรึกษาและแนะนำอยู่เสมอ เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ เด็กจะได้รับความรัก ความอบอุ่น ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญในการปรับตัว และแบบแผนพัฒนาการที่ดีงาม ทำให้เด็กสามารถพัฒนาบุคลิกภาพ และมีโครงสร้างของพัฒนาการที่ดี มาร์เซีย (Marcia, 1975) กล่าวว่า โครงสร้างของพัฒนาการที่ดีทำให้เกิดความเป็นตัวของตัวเอง ความเหมือนและความแตกต่างจากบุคคลอื่น และทำให้เกิดจุดเด่นและจุดด้อยในแนวทางของตนเอง ส่วนโครงสร้างของพัฒนาการที่ไม่ดีนั้น ทำให้บุคคลมีความสับสนเกี่ยวกับตนเอง ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานดังกล่าวข้างต้น

จากสมมติฐานข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ปรากฏผลว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐาน^{๓๐} ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของแอดัมส์ (Adams, 1985) ได้ศึกษาครอบครัว 45 ครอบครัว ปรากฏ

ว่า พ่อแม่ที่เลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มีลูกที่มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้ สูงกว่าลูกของพ่อแม่ประเภท ตรงข้าม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับอุษา ศรีจินตรัตน์ (2533) และจุฑาเดือน พันธมนาวิน และคณะ (2537) ซึ่งพบว่านักเรียนที่รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มีคะแนน เอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงกว่านักเรียนที่รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้น้อย จึงเป็นเครื่อง ยืนยันอีกทางหนึ่งว่า เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากจะมีเอกลักษณ์ แห่งตนสูง ส่วนเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยจะมีเอกลักษณ์แห่งตนต่ำ ผลนี้จึงแสดงให้เห็นว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็ก วัยรุ่นมีความสัมพันธ์กันเชิงบวก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 2 สมมติฐานกล่าวว่า “การอบรมเลี้ยงดูแบบ ใช้เหตุผล-อารมณ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น” สมมติฐานข้อนี้ คาดว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีเอกลักษณ์แห่งตนสูง ส่วนเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการ อบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์ มีเอกลักษณ์แห่งตนต่ำ ซึ่งผลนี้จะเป็นลักษณะของความสัมพันธ์เชิง บวกของการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น ทั้งนี้เนื่องจาก เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล จะมีพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อลูกโดยการให้คำอธิบาย เหตุผล ขณะที่สนับสนุนหรือห้ามปรามมิให้ลูกกระทำการต่าง ๆ และมีความสม่ำเสมอในการ ปฏิบัติ ไม่ใช่ใช้อารมณ์เป็นเครื่องตัดสิน ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย เด็กจะได้รับการยอมรับ ได้รับความรักเท่าเทียมกัน พ่อแม่เคารพในสิทธิของ ลูก ทำให้ลูกมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนตามที่สังคมและวัฒนธรรม กำหนดไว้ และมองเห็นว่าลักษณะความรู้ความสามารถและความต้องการของตนนั้นสอดคล้องกับ ความต้องการของสังคม และคนรอบข้าง ทำให้เกิดความมั่นใจว่าตนจะสามารถทำทุกอย่างได้ดีตาม มาตรฐานของตนเองและของสังคมไปพร้อมกัน ฉะนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานดังกล่าวข้างต้น

จากสมมติฐานข้อที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการหาความสัมพันธ์ สัมพันธ์ ประมวลผลว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเอกลักษณ์แห่งตน ของเด็กวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐาน ซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยที่มาร์เซีย (Marcia, 1980) ได้รวบรวมเกี่ยวกับเรื่องในกรอบคร่าวกับสถานภาพ เอกลักษณ์ พบว่า ผู้ที่แสวงหาเอกลักษณ์และสัมฤทธิ์ผลในเอกลักษณ์ทั้งผู้ชายและผู้หญิงรายงานว่า ตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล นอกจากนี้ยังพบผลเช่นเดียวกัน จากการสังเคราะห์งานวิจัย เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของคูดี้ โยเฮลา (2537) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีผลทาง บวกกับตัวแปรบุคลิกภาพ และสังคม เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้มากเท่าใดก็จะมีลักษณะที่ พึงปรารถนาสูงเท่านั้น จึงเป็นเครื่องยืนยันอีกทางหนึ่งว่า เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้ เหตุผล จะมีเอกลักษณ์แห่งตนสูง ส่วนเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบตรงข้ามคือแบบใช้

อารมณ์ จะมีเอกลักษณ์แห่งตนต่ำ ผลนี้ จึงแสดงให้เห็นว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 3 สมมติฐานกล่าวว่า “การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย มีความสัมพันธ์ทางลบกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น” ตามสมมติฐานข้อนี้ คาดว่า เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย จะมีเอกลักษณ์แห่งตนสูง ส่วนเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก จะมีเอกลักษณ์แห่งตนต่ำ/ซึ่งผลนี้จะเป็นลักษณะของความสัมพันธ์เชิงลบของการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น ทั้งนี้ เนื่องจากเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก จะมีพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อลูกในทางออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตาม ตรวจตราว่าเด็กทำตามคำสั่งหรือไม่ ควบคุมความประพฤติของลูกอย่างใกล้ชิด และตอบสนองต่อลูกเมื่อลูกทำหรือไม่ทำตามคำสั่งของพ่อแม่ การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ พ่อแม่เป็นผู้กำหนด ลูกไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ/ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย เด็กจะมีพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อลูกโดยไม่ควบคุมดูแลมากเกินไป มีความยืดหยุ่นไม่ใช้กฎบังคับและไม่วางระเบียบพฤติกรรมมากเกินไป ให้ลูกได้ตัดสินใจเลือกสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพราะเชื่อว่าลูกโตพอจะดูแลตนเองได้ จึงทำให้เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ มีอิสระและมีโอกาสเรียนรู้ความสามารถของตนเอง กล้าแสดงความคิดเห็น มีความเข้าใจตนเอง ยอมรับตนเองตามสภาพร่างกายและจิตใจ จึงมีความก้าวหน้าในด้านความคิด อุดมการณ์ และทำให้เด็กสามารถปรับตัวได้ ฉะนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานดังกล่าวข้างต้น

จากสมมติฐานข้อ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ปรากฏว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น ไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งผลนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานอาจเป็นเพราะว่ามีหลายปัจจัยที่อาจส่งผลต่อเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น เช่น อายุ ¹⁰ ซึ่งเด็กวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 14-15 ปี เอกลักษณ์แห่งตนยังพัฒนาได้ยังไม่สมบูรณ์ จึงทำให้นักเรียนบางส่วนมีคะแนนเอกลักษณ์แห่งตนต่ำ นอกจากนี้ ระดับเศรษฐกิจ ระดับการศึกษาและอาชีพของผู้ปกครอง อาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเนื่องจากผู้ปกครองไม่มีเวลาให้กับลูกต้องออกไปประกอบอาชีพในสภาพเศรษฐกิจที่รัดตัว การอบรมลูก การควบคุมดูแลอาจน้อยลง บางครั้งอาจปล่อยปละละเลย จึงทำให้เด็กวัยรุ่นมีลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย ซึ่งส่วนนี้จะส่งผลให้เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย อาจมีเอกลักษณ์แห่งตนทั้งสูงและต่ำ หรือเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากอาจมีเอกลักษณ์แห่งตนทั้งสูงและต่ำได้เช่นเดียวกัน ซึ่งผลนี้ ทำให้การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย กับเอกลักษณ์แห่งตน ไม่มีความสัมพันธ์กัน

4. การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 4 สมมติฐานกล่าวว่า “การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย มีความสัมพันธ์ทางลบกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น” ตามสมมติฐานข้อนี้ คาดว่า เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตจะมีเอกลักษณ์แห่งตนสูง ส่วนเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกาย จะมีเอกลักษณ์แห่งตนต่ำ * ซึ่งผลนี้จะเป็นลักษณะของความสัมพันธ์เชิงลบของการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต - ทางกาย กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น ทั้งนี้เนื่องจากเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกาย จะมีพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อลูกทางด้านการลงโทษเมื่อเด็กทำผิดโดยการเฆี่ยนตี หรือทำให้เจ็บปวดทางร่างกาย ส่วนเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต จะมีพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อลูกทางด้านการลงโทษโดยการใช้วาจาว่า ทำทำไมพอใจ และเมินเฉย/ออฟแมน (Hoffman.1970) ได้พิจารณาเปรียบเทียบอิทธิพลของการลงโทษทางกายและการลงโทษทางจิตว่า การลงโทษทางกายนั้นมีประโยชน์เพียงเล็กน้อยคือ สามารถยับยั้งพฤติกรรมได้ชั่วคราว และมีผลเสียมากกว่า เพราะสอนให้เด็กก้าวร้าว รังแก ข่มเหงผู้ที่อ่อนแอกว่า และทำให้เด็กเกลียดกลัวการลงโทษ/ฉะนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานดังกล่าวข้างต้น

จากสมมติฐานข้อ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ปรากฏว่า /การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กันเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานกล่าวคือ เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต มีเอกลักษณ์แห่งตนสูง ส่วนเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมีเอกลักษณ์แห่งตนต่ำ/ซึ่งผลนี้สอดคล้องกับ ออฟแมน (Hoffman. 1970) ซึ่งได้เปรียบเทียบอิทธิพลของการลงโทษทางกายว่ามีผลเสียมากกว่า การลงโทษทางจิต เพราะการลงโทษทางกายนั้นจะสอนให้เด็กก้าวร้าว รังแก ข่มเหงผู้ที่อ่อนแอกว่า นอกจากนี้เด็กอาจจะเกลียดกลัวการลงโทษจนอาจมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปได้ เช่น เด็กกลัวการลงโทษอาจหนีออกจากบ้าน หรือไม่กล้าเข้าบ้านเมื่อตนเองทำผิด เด็กวัยรุ่นเหล่านี้อาจไปรวมกลุ่มกันและมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อสังคมได้ เช่น การดึกขาสเสพติด การเล่นการพนัน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดความสับสนในบทบาทของตนเอง ผลนี้ทำให้เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมีเอกลักษณ์แห่งตนสูง ส่วนเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกาย มีเอกลักษณ์แห่งตนต่ำซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 5 สมมติฐานข้อนี้กล่าวว่า “เด็กวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีจะมีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี” สมมติฐานข้อนี้คาดว่าเด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี จะมีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี/ทั้งนี้เนื่องจากเด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี จะมีความสนิทสนมกลมเกลียวกันภายในครอบครัว มีกิจกรรมร่วมกัน มีการตัดสินใจ

ร่วมกันในเรื่องต่าง ๆ มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ลูกให้ความรักความเคารพต่อพ่อแม่ ขอมรับเกณฑ์มาตรฐานของพ่อแม่ เชื่อฟังพ่อแม่ เมื่อลูกมีปัญหาพ่อแม่ให้คำปรึกษาหารือ ให้กำลังใจลูก ไม่เข้มงวดกวดขันมากเกินไป ความสัมพันธ์อันอบอุ่นจากพ่อแม่เหล่านี้ เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการพัฒนาบุคลิกภาพ ความรักความอบอุ่นที่ลูกได้รับ จะเป็นรากฐานที่สำคัญในการปรับตัวและแบบแผนพฤติกรรมที่ดีงาม (นิยม บุญมี. 2526) ฉะนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานดังกล่าวข้างต้น

จากสมมติฐานข้อ ๕ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t-test ปรากฏผลว่า เอกลักษณ์แห่งตน ของเด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีกับเด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ^{กว่า} นั่นคือ เด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี จะมีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฮาเซอร์ (Hauser.1984) ซึ่งพบว่าครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กันใกล้ชิด ร่วมกันคิดแก้ปัญหา มีการสนทนาที่ยอมรับเหตุผลซึ่งกันและกัน จะทำให้วัยรุ่นในครอบครัวนั้นมีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งตนที่สูง ในขณะที่ครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กันห่างเหิน ขอบการบังคับควบคุมบุตร มีการสนทนาที่ไม่ยอมรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน ทำให้วัยรุ่นในครอบครัวประเภทนี้มีพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งตนที่ต่ำ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ แอนเดอร์สันและเฟลมมิง (Anderson and Fleming.1987) ซึ่งพบว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างการรับรู้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวในลักษณะที่แน่นแฟ้น กับการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่น จึงเป็นเครื่องยืนยันได้อีกทางหนึ่งว่า เด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีจะมีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี

6. การสรุป และอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 6 สมมติฐานกล่าวว่า “เด็กวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก และมีสัมพันธภาพในครอบครัวดีมีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย และมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี” สมมติฐานข้อนี้ คาดถึงอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย และสัมพันธภาพในครอบครัว มีผลร่วมกันต่อเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

จากสมมติฐานข้อ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ two-way ANOVA ปรากฏว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน-มากน้อย และสัมพันธภาพในครอบครัว ไม่มีผลร่วมกันต่อเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

แต่พบผลที่น่าสนใจว่า เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ซึ่งเป็นผลที่ขยายจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเป็นประโยชน์ประการหนึ่งที่สามารถนำไปเป็นข้อมูล เพื่อแนะนำผู้ที่อบรมเลี้ยงดูเด็กวัยรุ่นให้เห็นถึงประโยชน์ของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนกว่ามีผลดีต่อการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

7. การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 7 สมมติฐานกล่าวว่า “เด็กวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และมีสัมพันธภาพในครอบครัวดีมีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์ และมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี” สมมติฐานข้อนี้ คาดถึงอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ และสัมพันธภาพในครอบครัว มีผลร่วมกันต่อเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

จากสมมติฐานข้อ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ two-way ANOVA ปรากฏว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐาน นั่นคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ และสัมพันธภาพในครอบครัว ไม่มีผลร่วมกันต่อเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

★ แต่พบผลที่น่าสนใจว่า เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์ ซึ่งเป็นผลที่ขยายจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเป็นประโยชน์อีกประการหนึ่งที่สามารถนำไปเป็นข้อมูลเพื่อแนะนำผู้ที่อบรมเลี้ยงดูเด็กวัยรุ่นให้เห็นถึงประโยชน์ของการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กวัยรุ่นมีพัฒนาการด้านเอกลักษณ์แห่งตนได้ดียิ่งขึ้น

8. การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 8 สมมติฐานกล่าวว่า “เด็กวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย และมีสัมพันธภาพในครอบครัวดี มีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก และมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี” สมมติฐานข้อนี้ คาดถึงอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย และสัมพันธภาพในครอบครัว มีผลร่วมกันต่อเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

จากสมมติฐานข้อ 8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ two-way ANOVA ปรากฏว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน นั่นคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย และสัมพันธภาพในครอบครัวไม่มีผลร่วมกันต่อเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น นอกจากนี้พบผลอีกว่าเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นไม่แปรปรวนตามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย ซึ่งผลนี้แสดงให้เห็นเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากหรือน้อย จะมีเอกลักษณ์แห่งตนสูงหรือต่ำก็ได้ ซึ่งผลนี้อาจเกิดจากปัจจัยทางด้านอายุของวัยรุ่น ระดับเศรษฐกิจ ระดับการศึกษาและอาชีพของผู้ปกครอง ซึ่งในการวิจัยครั้งต่อไป ควรนำตัวแปรเหล่านี้เข้ามาศึกษาด้วย

9. การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 9 สมมติฐานกล่าวว่า “เด็กวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต และมีสัมพันธภาพในครอบครัวดี มีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกาย และมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี” สมมติฐานข้อนี้คาดถึงอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย และสัมพันธภาพในครอบครัวมีผลร่วมกันต่อเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

จากสมมติฐานข้อ 9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ two-way ANOVA ปรากฏว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐาน นั่นคือการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกายและสัมพันธภาพในครอบครัวไม่มีผลร่วมกันต่อเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น/ นอกจากนี้พบผลอีกว่าเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นไม่แปรปรวนตามการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย ผลนี้อาจเกิดจากพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลต่อการอบรมเลี้ยงดู กล่าวคือ พื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมไทย ส่วนหนึ่งยังยึดถือว่าเมื่อลูกทำผิดถูกตี แต่การทำโทษทางกายนั้นส่วนหนึ่งไม่ต้องการให้ลูกเจ็บกาย แต่เพื่อต้องการอบรมสั่งสอน ซึ่งควบคู่ไปกับการอธิบายเหตุผลก่อนลงโทษ ฉะนั้น การลงโทษทางกายอาจร่วมกับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ทำนองเดียวกัน ผู้ปกครองที่อบรมเลี้ยงดูลูกด้วยวิธีการลงโทษทางจิต ก็อาจร่วมกับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล จึงทำให้การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย ไม่ส่งผลต่อเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

10. การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 10 สมมติฐานกล่าวว่า “การอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ และสัมพันธภาพในครอบครัวแต่ละตัวแปรสามารถทำนายเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นได้” สมมติฐานข้อนี้คาดถึงอิทธิพลของตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปรซึ่งได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย และสัมพันธภาพในครอบครัว ว่าตัวแปรแต่ละตัวสามารถทำนายเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นได้

จากสมมติฐานข้อ 10 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่าตัวแปรที่สามารถทำนายเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มี 2 ตัวแปร คือ สัมพันธภาพในครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ โดยที่ตัวแปรที่สามารถทำนายเอกลักษณ์แห่งตนได้ดีที่สุดคือสัมพันธภาพในครอบครัว ส่วนตัวแปรอีก 3 ตัวแปร คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก-น้อย และการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย ไม่สามารถทำนายเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นได้ ผลนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐานเพียงครึ่งเดียว

สรุปได้ว่า สัมพันธภาพในครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ สามารถทำนายเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่นได้ดีตามลำดับ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบว่า สัมพันธภาพในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก-น้อย และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล-อารมณ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น นอกจากนี้ การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต-ทางกาย มีความสัมพันธ์เชิงลบ นั่นคือ การลงโทษทางจิตมีผลดีกว่าการลงโทษทางกาย ดังนั้น/ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยรุ่นควรคำนึงถึงวิธีการต่าง ๆ ที่จะปฏิบัติต่อเด็กวัยรุ่น เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น ซึ่งจะช่วยให้เด็กวัยรุ่นได้พัฒนาตนเอง และสังคมในทางที่ดีต่อไป/

2./สถานศึกษา ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่เน้นเรื่องการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว การให้ความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ รู้จักใช้เหตุใช้ผล/ซึ่งการส่งเสริมดังกล่าวอาจมีส่วนช่วยลดเซชปัญหาทางบ้าน เพื่อป้องกันมิให้วัยรุ่นหาทางเซชกับสังคมภายนอก ซึ่งอาจจะทำให้เกิดผลเสียได้ นอกจากนี้เมื่อเยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ก็จะสามารถนำแนวทางการอบรมไปใช้ประโยชน์/เพื่อบุตรหลานจะได้มีพัฒนาการที่เหมาะสมเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป/

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเท่านั้น ควรจะมีการศึกษาในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเปรียบเทียบอายุของเด็กทั้ง 2 กลุ่มว่าอาจส่งผลให้การวิจัยเอกลักษณ์แห่งตนแตกต่างกันอย่างไร

2. การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ กับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรนำตัวแปรด้านอาชีพของผู้ปกครอง ระดับการศึกษา และระดับเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ศึกษาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูว่า มีความแตกต่างกัน อาจส่งผลให้เอกลักษณ์แห่งตนแตกต่างกันได้ เพื่อหาแนวทางส่งเสริมให้เด็กวัยรุ่นมีพัฒนาการด้านเอกลักษณ์แห่งตนสามารถดำเนินชีวิตในแนวทางที่เหมาะสมต่อไป

3. ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีสภาพสังคม ค่านิยม และวัฒนธรรมแตกต่างกัน เพื่อสรุปถึงสาเหตุที่มีผลต่อเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น และนำประโยชน์ไปใช้ให้เหมาะสมต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กฤษฎณา จันทรตรี. วารสารโรงพยาบาลศรีธัญญา. ปีที่ 2. ฉบับที่ 3. กันยายน-ธันวาคม. 2537.

กิ่งเพชร ชนะชัยวิบูลวัฒน์. การศึกษา อัดมโนทัศน์ของวัยรุ่นเพศชายที่กระทำผิดในสถานฝึก

และอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2534. อัดสำเนา.

✓ กุลวรรณ วิทยาวงศ์รุจิ. ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

✓ จรรยา สุวรรณทัต. "ครอบครัวสัมพันธ์," คุรุปริทัศน์. 6 : 52-57, มิถุนายน 2523.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. และเพ็ญแข ประจันปัจฉินึก. จริยธรรมของเยาวชนไทย. รายงานการวิจัย

ฉบับที่ 21. กรุงเทพฯ : สถาบันการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520

✓ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉินึก. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพ

จิตและจริยธรรมของเด็กวัยรุ่น. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 26. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัย

พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

✓ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. ปัจจัยทางจิตวิทยานิเวศที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของ

มารดาไทย. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 32. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และดวงเดือน พันธุมนาวิน. สารจิตวิทยา. ปีที่ 2. ฉบับที่ 1. 2538.

✓ คุษฎี โยเหลา. วารสารพฤติกรรมศาสตร์ ปีที่ 1. ฉบับที่ 1. สิงหาคม 2537.

เดโช สอนานนท์. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : โอเคียสโตร์, 2510.

ทัศนีย์ ชิวเทศ และสมภพ ถาวรยิ่ง การวิเคราะห์การถดถอยและสหสัมพันธ์. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.

นรา สมประสงค์. ความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งของวัยรุ่นกับพ่อแม่และการอบรมเลี้ยงดู ของ

พ่อแม่ ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2520. อัดสำเนา.

✓ นวลละออ สุภาพล. ทฤษฎีบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2527.

นิยม บุญมี. ครอบครัวสัมพันธ์. มหาสารคาม . มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม,

2526.

บุญสวย เชิดเกียรติกุล. การอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ผิด. กรุงเทพฯ : สารศึกษาการพิมพ์, ม.ป.ท., 2525.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนัก

ทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.

รัชนี लाखโรจน์ เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการวัยรุ่นและการอบรม. นนทบุรี : มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2527.

ล้วน - อังคณา สายยศ เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2536.

ลักขณา ฤทธิธนชัย. สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับบุตรวัยรุ่นที่มีผลต่อการปรับตัวของบุตร:

ศึกษาเปรียบเทียบเขตเมืองและชนบทในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ กษ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2532. อัดสำเนา. ✓

วาสนา สรมณี และคนอื่นๆ “ข้อสังเกตด้านสังคมและจิตวิทยาเกี่ยวกับเด็กที่เป็นโรคจิตกับพ่อแม่
ที่เป็นโรคจิต.” จิตวิทยาคลินิก 5 : 9 - 19 ; มกราคม 2517.

วีรวุฒิ เอกกมลกุล. วารสารโรงพยาบาลศรีธัญญา ปีที่ 2. ฉบับที่ 3. กันยายน-ธันวาคม 2537.

ศิริพร หลิมศิริวงศ์ ปัญหาทางครอบครัวที่ทำให้เด็กมาอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง.

ปริญญาานิพนธ์ กสม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร .

2511. อัดสำเนา.

สมชาย รัชชนกุล. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, 2526.

สังวาลย์ สมสนิท. ความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งกับพ่อแม่และการปรับตัวของวัยรุ่น.

ปริญญาานิพนธ์ กสม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2518. อัดสำเนา.

สุนารี เตชะโชควิวัฒน์. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู วินัยในตนเอง และความภาคภูมิใจ

ในตนเอง ปริญญาานิพนธ์ กสม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา

สุพจน์ จักจุฑิพย์ ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการประพฤตินิสัยไม่สมควรแก่สภาพของนักเรียน

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สังคมศาสตร์

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2521. อัดสำเนา.

อรอนงค์ นิยมธรรม. การเปรียบเทียบทัศนคติของวัยรุ่นชายรักร่วมเพศที่ได้รับการเลี้ยงดู

แตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อัดสำเนา.

อัจฉรา สุขารมณ์ และคนอื่นๆ การอบรมเลี้ยงดูกับการพัฒนาการสติปัญญาในด้านเหตุผลของ

นักเรียนชั้นประถมปีที่ 2. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 31. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัย

พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. ✓ อัดสำเนา

- อุษา จินดารัตน์. พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ที่เกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าของการทำงาน และการรับรู้คุณค่าของศาสนา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- Adams, G.R. "Family correlates of female adolescents, ego-identity development," Journal of Adolescence. 8 : 69-82 ; 1985.
- Anderson, S.A. and W.M. Fleming. "Late Adolescents Identity Formation Individuation From the Family of Origin," Adolescence. Vol xxi No. 84.785-796, Winter, 1987.
- Buri, J R "Self - Esteem and Appraisals of Parental Behavior," Journal of Adolescents Research 4(1) . 33-49 , January, 1989.
- Dignan, M.H. "Ego identity and maternal identification," Journal of Personality and Social Psychology . 1(5) : 476-483 ; 1965.
- Dorfman John, Kitzinger Sheila, Schuckman Herman. Well-Being An Introduction to Health. United States of America : Scott, Foresman and Company All Rights Reserved, 1980.
- Fleming , C.M. Adolescence . Routledge and Kegan Paul Ltd, London , 1957.
- Glynis M Breakwell. Coping with Threatened Identities. London and New York Methuen, 1986.
- Grotvant, H.D and C.R Cooper. "Exploration as a Predictor of Congruence in Adolescents Career Choices," Journal of Vocational Behavior. 29:201-215 ; 1985.
- Hoffman , M.L "Moral development in Mussen ," Carmichael's Manual of Child Psychology. p. 261-360. 3 edition , New York : John Wiley Sons , Inc. , Vol. 2 . 1970.
- Hover , J.T."Parent behavior and moral education in Cochrane ," Development of moral reasoning. p.158-191 New York : Praeger , 1980 .
- Kohn , Melvin L. "Social Class and Parent - Child Relationship . An Interpretation," Child Development Abstracts and Bibliography. 38:19 ; October - December , 1963.
- Orr , Kelly Kent. "The Relationship of Perceived Family Interpersonal Compatibility to Adolescent Adjustment ," Dissertation Abstracts International. 40:1907-B ; August, 1978.
- Rogers , Dorothy. Issues in Adolescent Psychology. New York ; Meredith Corporation , 1972.
- Siegelman , Marvin. " Evaluation of Bronfenbrenner Questionnaire for Children Concerning Parental Behavior," Child Development. 36:163-174 , March, 1965 .

- Silberberg , C.C "An investigation of family interaction patterns : similarities and differences among families with adolescents. designated normal , emotionally disturbed or drug abusing," Dissertation Abstract International. 10(37) : 5335 - B ; 1977 .
- Smart and Smart. An Introduction to Family Relationship. Philadelphia , W.B. Saunders Company , 1953.
- Symonds , Percival M. The Psychology of Parent - Child Relationship. New York : D. Appleton - Century , 1957.
- Waterman , A.S. "Identity Development From Adolescence to An Extension of Theory and a Review of Research," Developmental Psychology. 18(3) : 341-358;1982.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและสัมพันธภาพในครอบครัวกับเอกลักษณ์
แห่งตนของเด็กวัยรุ่น

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ชุด

ชุดที่ 1 แบบสอบถามฉบับที่ 1 มีจำนวน 40 ข้อ

ชุดที่ 2 แบบสอบถามฉบับที่ 2 มีจำนวน 33 ข้อ

ชุดที่ 3 แบบสอบถามฉบับที่ 3 มีจำนวน 33 ข้อ

2. ให้นักเรียนพิจารณาข้อความต่อไปนี้ให้ตรงกับสภาพที่แท้จริงในครอบครัว
ของนักเรียนแล้วใส่เครื่องหมาย / ลงบนเส้นที่ขีดไว้เพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ

ชุดที่ 1

แบบสอบถามฉบับที่ 1

คำแนะนำ ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้ ว่าตรงกับสภาพที่แท้จริงในครอบครัว
ของนักเรียน มีปริมาณมากน้อยเพียงใด แล้วใส่เครื่องหมาย / ลงบนเส้นที่ขีดไว้
เพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง : พ่อแม่พูดคุยกับฉันด้วยสีหน้ายิ้มแย้มเสมอ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

คำอธิบาย คำว่า “ฉัน” หมายถึง ตัวผู้ตอบแบบสอบถาม

คำว่า “พ่อแม่” หมายถึง พ่อหรือแม่หรือผู้ปกครองที่เลี้ยงดูใกล้ชิดจนนักเรียนมากที่สุด

ผู้ที่ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุดคือ () พ่อ () แม่ () คนอื่น (ระบุ) _____

1. พ่อแม่แสดงให้เห็นว่าคุณรักฉันมาก

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. พ่อแม่ชอบพูดคุ้ยหยอกล้อฉันที่เพื่อนกับฉันเสมอ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. พ่อแม่ต้องการให้ฉันมีส่วนร่วมในกิจกรรมแทบทุกอย่าง

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4. พ่อแม่เอาใจใส่ดูแลทุกข์ของฉันอยู่เสมอ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5. พ่อแม่มักแสดงให้ฉันรู้ว่า ท่านภูมิใจในตัวฉันมาก

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. พ่อแม่ชอบให้คำปรึกษาหรือแนะนำฉันอยู่เสมอ

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7. พ่อแม่ชอบพูดคุยกับฉันด้วยเสียงอันไพเราะนุ่มนวลเสมอ

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8. พ่อแม่ช่วยผ่อนคลายความทุกข์ ความกังวลใจของฉันอยู่เสมอ

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9. พ่อแม่ไม่เคยแสดงให้ฉันรู้ว่าท่านรักฉันมากเพียงใด

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10. พ่อแม่มักเห็นฉันดีกว่าคนอื่นเสมอ

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

11. พ่อแม่จะอธิบายถึงเหตุผลในการที่ลงโทษฉันทุกครั้ง

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

12. พ่อแม่จะลงโทษฉันรุนแรงแค่ไหนขึ้นอยู่กับอารมณ์ของท่าน

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

13. พ่อแม่สนับสนุนให้ฉันทำสิ่งต่าง ๆ โดยไม่อธิบายเหตุผล

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

14. เมื่อพ่อแม่อารมณ์เสีย ท่านมักจะพาลดูค่าหรือลงโทษฉันเสมอ

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

15. พ่อแม่เปิดโอกาสให้ฉันอธิบายก่อนที่จะดูหรือลงโทษฉันเสมอ

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

16. พ่อแม่จะลงโทษฉันตามปริมาณความผิดของฉันเสมอ

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

17. พ่อแม่มักจะเพิกเฉยไม่ชมเชยฉันเมื่อทำความดี

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

18. พ่อแม่ไม่เคยกล่าวขอโทษฉันเมื่อท่านรู้ว่าฉันโดยเข้าใจผิด

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

19. พ่อแม่ทำให้ฉันไม่กล้าเข้าหน้า เมื่อท่านอารมณ์เสีย

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

20. ก่อนที่พ่อแม่จะให้สิ่งของต่างๆ แก่ฉัน ท่านมักจะบอกฉันด้วยว่าท่านให้เพราะฉัน
ทำความดีอะไรไว้

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

21. พ่อแม่คอยสอดส่องดูแลความประพฤติ ของฉันอย่างใกล้ชิด

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

22. พ่อแม่ปล่อยให้ฉันตัดสินใจเองในเรื่องส่วนตัวของฉัน

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

23. พ่อแม่ไม่ชอบให้ฉันออกจากบ้านโดยไม่มีผู้ใหญ่ควบคุม

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

24. พ่อแม่ให้ฉันเลือกแบบและสีของเสื้อผ้าของฉันเอง

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

25. พ่อแม่ชอบให้ฉันทำตามที่ท่านพอใจเสมอ

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

26. พ่อแม่ปล่อยให้ฉันไปเที่ยวกับเพื่อนๆ โดยที่ท่านไม่ห่วงกังวลเลย

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

27. พ่อแม่ควบคุมดูแลให้ฉันใช้เงินตามที่ท่านเห็นสมควร

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

28. พ่อแม่ต้องการให้ฉันเล่าอย่างละเอียดถึงการไปเที่ยวข้างนอกบ้านทุกครั้ง

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

29. เมื่อฉันไม่ทำตามที่พ่อแม่บอก ท่านจะโกรธฉันมาก

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

30. พ่อแม่เชื่อว่าฉันดูแลรักษาตัวเองได้ เมื่ออยู่ไกลสายตาของท่าน

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

31. พ่อแม่มักลงโทษฉันด้วยวิธีทำให้ฉันเจ็บปวดตามร่างกายเสมอ

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

32. พ่อแม่มักจะลงโทษฉันด้วยการดูว่า

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

33. เวลาพ่อแม่ลงโทษฉัน ท่านจะไม่ใช้วิธีลงโทษให้ฉันเจ็บกายเลย

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

34. การว่ากล่าวตักเตือนเด็กเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการทำโทษที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อฉัน

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

35. เมื่อฉันทำให้พ่อแม่โมโหท่านมักจะทوبيตฉัน

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

36. ฉันเป็นเด็กดี เกินกว่าที่พ่อแม่จะเชื่อนิดฉัน

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

37. การทำหน้าบึ้งและเมินเฉยเป็นสิ่งเพียงพอที่จะทำให้ฉันรู้สึกว่าคุณแม่ไม่พอใจฉัน

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

38. ฉันมักเจ็บตัวเมื่อถูกพ่อแม่ลงโทษ

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

39. เมื่อฉันไม่ทำตามที่คุณแม่สั่ง ท่านมักจะใช้วิธีขู่ แต่ไม่ได้ลงโทษฉันจริงๆ

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

40. ไม่มีความจำเป็นที่คุณแม่จะต้องทำให้ฉันเจ็บกายเมื่อลงโทษฉันเพื่อสั่งสอน

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ชุดที่ 2

แบบสอบถามฉบับที่ 2

คำแนะนำ ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้ว่าตรงกับสภาพที่แท้จริงใน
 ครอบครัวของนักเรียนมีปริมาณมากน้อยเพียงใด แล้วใส่เครื่องหมาย / ลงบน
 ที่ขีดไว้ เพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ

1. พ่อแม่และฉันมักคุยกันเมื่อมีเวลาว่าง

_____	_____	_____	_____
บ่อยมาก	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

2. พ่อแม่มักให้ฉันได้มีส่วนร่วมในการเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ

_____	_____	_____	_____
บ่อยมาก	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

3. พ่อแม่มักให้ฉันร่วมพิจารณาตัดสินใจการแบ่งกันทำงานบ้าน

_____	_____	_____	_____
บ่อยมาก	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

4. เมื่อถึงวันหยุดพ่อแม่และฉันมักตัดสินใจร่วมกันว่าจะไปเที่ยวที่ใด

_____	_____	_____	_____
บ่อยมาก	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

5. พ่อแม่มักตัดสินใจร่วมกับฉันในการซื้อสิ่งสำคัญ

_____	_____	_____	_____
บ่อยมาก	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

6. พ่อแม่มักสนับสนุนความสามารถพิเศษของฉัน

_____	_____	_____	_____
บ่อยมาก	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

7. พ่อแม่ไม่เห็นว่าฉันมีกิจกรรมพิเศษที่โรงเรียน

_____	_____	_____	_____
น้อยมาก	น้อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

8. เมื่อฉันมีปัญหาหนักใจพ่อแม่ก็ช่วยคลี่คลายให้

_____	_____	_____	_____
น้อยมาก	น้อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

9. พ่อแม่ดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดเมื่อฉันไม่สบาย

_____	_____	_____	_____
น้อยมาก	น้อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

10. พ่อแม่ทำให้ความเป็นกันเองกับฉัน

_____	_____	_____	_____
น้อยมาก	น้อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

11. เมื่อฉันต้องการสิ่งใด พ่อแม่ก็พยายามจัดหาซื้อให้ตามที่เห็นสมควร

_____	_____	_____	_____
น้อยมาก	น้อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

12. พ่อแม่มีเวลาพอที่จะให้ความเอาใจใส่ฉัน

_____	_____	_____	_____
น้อยมาก	น้อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

13. พ่อแม่แสดงให้เห็นว่ารักฉันโดยคำพูดและการกระทำ

_____	_____	_____	_____
น้อยมาก	น้อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

14. พ่อแม่อนุญาตให้ฉันไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ ได้

_____	_____	_____	_____
น้อยมาก	น้อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

15. พ่อแม่มักให้ฉันเก็บรักษาเงินไว้จำนวนมากพอสมควร

_____	_____	_____	_____
น้อยมาก	น้อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

16. เมื่อฉันต้องการใช้เงินพ่อแม่มักให้ไปหยิบเอง

_____	_____	_____	_____
น้อยมาก	น้อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

17. ฉันปฏิบัติตามในเรื่องสุขอนามัยให้สมบูรณ์ตามที่พ่อแม่ต้องการ

_____	_____	_____	_____
น้อยมาก	น้อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

18. ฉันประพฤติตนตามกฎระเบียบของพ่อแม่

_____	_____	_____	_____
น้อยมาก	น้อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

19. ฉันตั้งใจเล่าเรียนให้สำเร็จตามความตั้งใจของพ่อแม่

_____	_____	_____	_____
น้อยมาก	น้อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

20. พ่อแม่ไม่สนับสนุนให้ฉันทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนต่างเพศ

_____	_____	_____	_____
น้อยมาก	น้อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

21. พ่อแม่มักเข้าไปก้าวก่าย เมื่อฉันมีกิจกรรมนอกหลักสูตรกับเพื่อน ๆ

_____	_____	_____	_____
น้อยมาก	น้อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

22. ฉันมักเชื่อฟังพ่อแม่

_____	_____	_____	_____
น้อยมาก	น้อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

23. ฉันมักขออนุญาตพ่อแม่เมื่อต้องการออกนอกบ้าน

_____	_____	_____	_____
บ่อยมาก	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

24. ฉันทำความเคารพพ่อแม่ทั้งไปและกลับจากโรงเรียน

_____	_____	_____	_____
บ่อยมาก	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

25. เมื่อมีปัญหาฉันมักปรึกษาหารือพ่อแม่

_____	_____	_____	_____
บ่อยมาก	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

26. พ่อแม่ไม่อนุญาตให้ฉันไปทัศนศึกษาต่างจังหวัดแม้จะไปกับ โรงเรียน

_____	_____	_____	_____
บ่อยมาก	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

27. พ่อแม่มักตามหา ถ้าฉันกลับบ้านผิดเวลา แม่เพียงเล็กน้อย

_____	_____	_____	_____
บ่อยมาก	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

28. เมื่อฉันริเริ่มทำอะไรใหม่ ๆ พ่อแม่คอยให้กำลังใจและให้คำแนะนำ

_____	_____	_____	_____
บ่อยมาก	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

29. เมื่อฉันสอบได้คะแนนดีพ่อแม่มักให้รางวัล

_____	_____	_____	_____
บ่อยมาก	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

30. เมื่อฉันทำงานผิดพลาด พ่อแม่มักให้คำแนะนำแก้ไข

_____	_____	_____	_____
บ่อยมาก	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

31. พ่อแม่มักปรึกษาหารือกันเมื่อมีปัญหา

_____	_____	_____	_____
น้อยมาก	น้อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

32. พ่อแม่เื้อเพื่อแผ่แข่งกันและกัน

_____	_____	_____	_____
น้อยมาก	น้อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

33. พ่อแม่พุดจาถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน

_____	_____	_____	_____
น้อยมาก	น้อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

ชุดที่ 3

แบบสอบถามฉบับที่ 3

คำแนะนำ ให้นักเรียนพิจารณาข้อความต่อไปนี้ ว่านักเรียนมีคุณลักษณะหรือความคิดเห็นของนักเรียนต่อตนเองดังข้อความนี้หรือไม่ และมีปริมาณมากน้อยเพียงใด แล้วใส่เครื่องหมาย / ลงบนเส้นที่ขีดไว้เพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ

1. ฉันรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิกของสังคมที่ฉันอยู่ในปัจจุบัน

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. ฉันมักเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับความต้องการในชีวิตของฉันอยู่เสมอ

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. ฉันอยากรู้ว่าฉันเป็นคนประเภทใดกันแน่

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4. ฉันรู้สีกว่าสิ่งที่ฉันทำอยู่นี้ไม่ค่อยจะมีคุณค่ามากนัก

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5. ฉันได้วางแผนการชีวิตของฉันทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. ผู้อื่นยอมรับฟังความคิดเห็นของฉัน

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7. ฉันรู้สึกถูกทอดทิ้ง

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

8. ใคร ๆ มักไม่เห็นด้วยกับฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

9. ฉันมีความรู้สึกไม่แน่ใจว่าสิ่งใดถูกหรือสิ่งใดผิดศีลธรรม

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

10. ใคร ๆ มองเห็นฉันใดแง่มุมที่แตกต่างจากที่ฉันมองเห็นตนเอง

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

11. ฉันชอบเลียนแบบการกระทำต่าง ๆ จากเพื่อน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

12. ฉันรู้สึกภาคภูมิใจที่ฉันเป็นคนประเภทที่เป็นอยู่

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

13. ฉันรู้สึกว่าตนเองสร้างทำบางอย่าง เพื่อผลบางประการ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

14. ฉันไม่แน่ใจนักว่า คนอื่นจะรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับตัวฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

15. ฉันรู้ว่าฉันควรจะดำเนินชีวิตของฉันอย่างไร

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

16. ฉันขาดความเชื่อมั่นในการเป็นตัวของตัวเอง

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

17. ความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองของฉันได้เปลี่ยนไป

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

18. ผู้อื่นเล็งเห็นคุณค่าในตัวฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

19. ฉันรู้จักตนเองว่าฉันเป็นคนอย่างไร

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

20. ฉันไม่แน่ใจว่าตัวฉันเองเป็นใคร

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

21. ฉันรู้สึกกังวล ที่จะทดลองทำบางอย่างด้วยวิธีการใหม่ๆ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

22. ฉันรู้สึกผิด เมื่อกำลังมีความสุขสนุกสนาน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

23. ฉันมีความมั่นใจ ที่จะดำเนินการตามแผนการที่วางไว้ ให้เกิดผลสำเร็จในที่สุด

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

24. หลังจากที่ฉันได้ตัดสินใจไปแล้ว ฉันมีความรู้สึกว่าได้ทำสิ่งที่ผิดพลาดไปแล้ว

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

25. ฉันรู้สึกว่ามึนงงสิ่งบางอย่างขาดหายไปในชีวิตของฉัน

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

26. เมื่อมีผู้อื่นชักชวนให้ฉันทำบางอย่างที่ฉันไม่ต้องการทำ ฉันก็ปฏิเสธไป

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

27. ฉันรู้สึกพอใจมากที่ได้ทำงาน

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

28. ฉันรู้สึกว่าประสบความสำเร็จในสิ่งที่ฉันต้องการในชีวิต

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

29. ฉันใช้ความสามารถของตัวเองอย่างเต็มที่ในการทำสิ่งต่าง ๆ

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

30. ถ้าจะทำบางอย่างให้ถูกต้องเป็นงานที่ยากเกินไป

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

31. ฉันพยายามหลีกเลี่ยงการกระทำบางสิ่งที่ยาก เพราะกลัวความล้มเหลว

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

32. ฉันรู้สึกว่าคุณเองเป็นคนมีความสามารถ

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

33. ฉันรู้สึกว่าคุณอื่นไม่ไว้วางใจในตัวของฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี
 เกิดวันที่ 10 ธันวาคม 2499
 สถานที่เกิด อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน 7/369 ซ.35 ถ.บัวขาว แขวงมีนบุรี
 เขตมีนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร
 ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน อาจารย์ 2 ระดับ 6
 สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ถ.เลียบวารี
 แขวงกระทุ่มราย เขตหนองจอก จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2520 ปกศ.ต้น จากวิทยาลัยครูสวนดุสิต
 พ.ศ. 2524 กศ.บ (คณิตศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 พ.ศ. 2540 กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร